

Nr 306.

Av herr **Pettersson** i Södertelje m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

Det förslag till allmän pensionsförsäkring, som genom Kungl. Maj:ts proposition nr 126 förelagts Riksdagen, är av utomordentlig betydelse för vårt folks framtid. Dess avgörande kan bliva lyckobringande eller ödesdigert för generationer av våra efterkommande. Det är därför mer än eljest av nöden, att beslutet kan stödja sig på den bästa sakkunskap och den mest vidsynta och allsidiga utredning, som stå att erhålla. I sådant avseende har det kungliga förslaget att åberopa den kungl. åldersförsäkringskommitténs den 9 november 1912 avgivna betänkande samt de av åtskilliga myndigheter och korporationer däröver meddelade utlåtanden. Med allt erkännande av denna utrednings förtjänster, synas emellertid ett par erinringar kunna framställas mot dess fullständighet. Vad själva kommittébetänkandet beträffar, beror antagligen denna brist på kommitténs sammansättning. Kommittén har visserligen inom sin egen krets haft att tillgå en rik fond av matematiskt, statistiskt och försäkringstekniskt vetande, av skolad jurist- och bankmannarutin samt av prövad kommunal och politisk erfarenhet. Men ingen nationalekonom av facket och ingen kännare av vår fattigvård ha veterligen aktivt deltagit i förslaget planläggande. Detta har haft till följd, dels att de nationalekonomiska synpunkterna på frågan ej alltid tillbörligen beaktats och dels att kommittén genom förbiseende av vad som är väsentligt för fattigvården delvis misslyckats i sitt försök att ersätta den med en däriifrån artskild hjälpverksamhet. Den senare bristen hade emellertid möjligen kunnat avhjälpas, om kommittén hade erhållit tillfälle till ett mera omfattande samarbete med den kungliga kommitté, som för närvarande är sysselsatt med att omarbete grunderna för den offentliga understödsverksamheten. De överläggningar, som förekommit mellan å ena sidan

Utredningen.

ålderdomsförsäkringskommittén och å andra sidan den senare kommitténs ordförande och sekreterare, synas ha varit av allt för tillfällig art för att kunna lämna spår efter sig i det föreliggande kommittébetänkandet. Saknaden av verkligt samarbete mellan de bägge nämnda kommittéerna måste beklagas, ty icke kan det väl vara lämpligt, att samtidigt planlägga två parallella avdelningar av samhällets allmänna hjälpverksamhet, av vilka den ena är avsedd att delvis ersätta den andra, utan att planläggningen sker i vissa huvudsakliga avseenden gemensamt.

Beträffande därefter de över förslaget avgivna yttrandena, så innehålla flere av dem värdefulla bidrag till frågans utredning, och de av Kungl. Maj:t i anledning därav vidtagna förändringarna i det ursprungliga förslaget torde få betecknas såsom förbättringar. Emellertid skulle helt säkert den kritik och de ändringsförslag, som i anledning av remisserna inkommit, hava blivit mera ingående och kunnat mera fullständigt motiveras, om vederbörande för avgivande av sina yttranden haft en mindre snävt tillmätt tid till sitt förfogande. Också hava ett flertal myndigheter och korporationer uttalat sitt beklagande härav. Och bland kommunerna, vilkas ekonomi ju mycket kännbart beröres av förslaget, har ett stort antal på grund av tidens knapphet icke ens haft tillfälle att avgiva något yttrande.

Till följd av sistnämnda förhållande har det icke heller varit möjligt för den allmänna opinionen att vid den offentliga kritikens ljus grundligt sätta sig in i förslagets innebörd och konsekvenser.

Saknaden av utredning i vissa avseenden och bristen på tillfälle att få förslaget allsidigt och grundligt ventilerat äro så mycket mer att beklaga, som förslaget påstås vara och i viss mån också är ett alldeles nytt uppslag på ifrågavarande lagstiftningsområde. Det blir nämligen därigenom svårare att vid dess bedömande direkt tillämpa den erfarenhet, som härutinnan är att hämta från utlandet.

Förslagets
huvud-
grunder.

Efter dessa anmärkingar rörande ärendets föregående behandling övergå vi till en granskning av de huvudgrunder, på vilka det är byggt. Härvid må först erinras därom, att inom utlandets lagstiftning två principer hittills tävlat om väldet på detta område, *försäkringsprincipen* och *försörjningsprincipen*. Enligt den förra bestridas kostnaderna för pensioneringen dels av pensionärerna själva och deras arbetsgivare och dels av staten. För erhållande av pension erfordras, jämte invaliditet eller viss ålder, att de försäkrade under viss tid ordentligt erlagt pensionsavgifter, och statens bidrag utgår i form av ett bestämt belopp till varje pension, oberoende av huruvida pensionstagaren är i behov av fattigvård

eller ej. Enligt försörjningsprincipen åter bestridas kostnaderna för pensioneringen utslutande med statens eller statens och kommunens skattemedel, och några pensionsavgifter förekomma således ej. Pensionen utgår endast till dem, som uppnått viss ålder och äro ekonomiskt behövande, och pensionens storlek rättar sig efter storleken av behovet. Någon allmän pensionering av invalider såsom sådana, grundad på försörjningsprincipen, finnes, oss veterligen, icke någonstädes genomförd. Kungl. Maj:ts förslag utgör en kombination av de bägge nämnda principerna. Sålunda bestrides en del av de föreslagna pensionerna — de s. k. avgiftspensionerna — med de försäkrades egna avgifter, dock med tillägg för kvinnornas vidkommande av ett årligt tillskott av allmänna medel på omkring 1½ miljon kronor. De övriga delarne av pensionen åter, de s. k. pensionstilläggen och dyrortstilläggen, bestridas utslutande med allmänna medel. Avgiftspensionerna växa med de inbetalta avgifterna samt utgå till invalider och åldringar, även om de ej äro i behov av fattigunderstöd, utan avseende på deras inkomst. Pensionstilläggen utgå däremot endast till de invalider, vilka anses sakna existensminimum (300 kr. för man och 250 kr. för kvinna), och avpassas efter behovet. Detsamma torde få anses gälla om dyrortstilläggen. Man har således tillämpat försäkringsprincipen beträffande avgiftspensionerna och försörjningsprincipen beträffande pensionstilläggen och dyrortstilläggen. Då emellertid i det stora flertalet fall avgiftspensionerna måste komma att utgöra endast en ringa bråkdel av tilläggen, bliva i själva verket de s. k. »tilläggen» huvudsak och pensionerna bisak för pensionärerna, och det blir därigenom tilläggen, som komma att påtrycka hela pensioneringen sin karaktär. Riktigheten av denna uppfattning synes även kunna stödja sig på departementschefens eget yttrande till statsrådsprotokollet, att avgiftspensionen i fråga om de fattigaste klasserna »närmast är ett tillägg till den allmänna pensionen, det av allmänna medel utgående pensionstillägget». Att för övrigt sammanhanget mellan pensionstilläggen och pensionerna är så löst, att det i själva verket knappast är något annat sammanhang än det som ligger i namnet, framgår därav att rätt till pension ingalunda är något villkor för erhållande av pensionstillägg. Den som icke alls erlagt några pensionsavgifter kan ändock få pensionstillägg, fastän detta i sådant fall kallas för understöd. Sistnämnda beteckning synes i själva verket vara ett korrektare uttryck för pensionstilläggens, d. v. s. för den huvudsakliga pensioneringens innebörd. Man torde därför vara berättigad att säga, att förslaget i huvudsak är byggt på försörjningsprincipen eller, såsom kommerskollegium uttrycker det, att förslaget till sin allmänna karaktär *i övervägande*

grad är en försörjningslagstiftning, om än densamma innehåller bestämmelser av försäkringsmässig natur.

De försäkrades andel av kostnaden.

Häremot har föredragande departementschefen gjort gällande, att i allt fall genom de av honom föreslagna avgifterna »större del av försäkringen skulle bestridas med personliga avgifter än i något annat land tillämpas». Den skulle nämligen enligt förslaget uppgå till omkring 45 %, men i England till knappt 20 %, i Frankrike till knappt 33 %, i Tyskland till omkring 40 % o. s. v. Denna departementschefens erinran måste dock anses egnad att ställa förhållandena i en oriktig belysning. Icke mindre än 82,2 procent av de försäkrade skulle nämligen komma att tillhöra den lägsta pensionsklassen. Och inom denna skulle en man, om han blir invalid efter 67 års ålder, kunna nå upp till en sammanlagd pension av 195 kr. eller, om kommunalt tillskott tillika erhålles, till en totalpension av 345 kr. Den på pensionärens egna avgifter grundade pensionen, 45 kr., uppgår således under nämnda förutsättning *utan* kommunalt tillskott till mindre än $\frac{1}{4}$ och *med* sådant tillskott till mindre än $\frac{1}{8}$ av hela pensionen. I regel får emellertid avgiftspensionen ännu mindre betydelse, enär givetvis inbetalandet av 50 årsavgifter kommer att höra till undantagsfallen. *För det stora flertalet pensionärer skulle således i regel den på egna avgifter grundade pensionen komma att utgöra en obetydlig bråkdel av hela pensionsbeloppet* eller i siffror uttryckt, lägst 4 och högst 24 procent av hela pensionen, om högsta pensionstillägg erhålles. Medan sålunda enligt det föreliggande förslaget för den stora massan av pensionärer det allmännas bidrag till pensionen skulle uppgå till 150 à 300 kr., uppgår det allmännas bidrag till pensioner av ungefär samma storlek i Tyskland med 45 kr. och i Frankrike med högst 72 kr. Att föredragande departementschefen trots nu anmärkta förhållanden kunnat påstå, att enligt det svenska förslaget 45 procent av kostnaden »bestridas med personliga avgifter» beror naturligtvis dels därpå, att de båda högsta pensionsklasserna få betala jämförelsevis höga bidrag till sin pensionering och dels därpå att över hälften av samtliga pensionärer beräknats icke skola erhålla något pensionstillägg, utan få åtnöja sig med avgiftspensionen.

Men även i ett annat avseende torde en komplettering av departementschefens ovan anförda yttrande erfordras, nämligen i vad det redogör för de försäkrades andel i kostnaden för den tyska försäkringen. Enligt »die finanzielle Begründung zum Entwurfe der Reichsversicherungsordnung» av år 1911 äro kostnaderna i den nya tyska invalid-

ålderdoms- och efterlevandeförsäkringen fördelade på följande sätt på var försäkrad person i genomsnitt:

Staten betalar.....	30 %
Arbetaren betalar	35 % och
Arbetsgivaren betalar.....	35 %.

Icke mindre än 70 % av kostnaden för den tysks invaliditets- m. m. försäkringen uttagas sålunda av *arbetslönen*.

Den grund, som sålunda valts för det kungliga förslaget, har till en början medfört, att *den föreslagna pensioneringen, som är avsedd att ersätta fattigvården, icke kunnat anordnas såsom en från denna artskild hjälpverksamhet*. Pensioneringen är tvärt om, såsom Konungens befallningshavande i Uppsala och Jämtlands län, Svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott m. fl. redan uttalat, till övervägande delar att anse som fattigvård. Ty det som är väsentligt utmärkande för våra dagars fattigvård är, att den utgör en lagbestämd kommunal verksamhet i syfte att med gåvor av skattemedel understödja ekonomiskt behövande personer i mån av deras behov, och alldeles detsamma kan sägas om den huvudsakligaste delen av den föreslagna pensioneringen. Emellertid har föredragande departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 7 nästl. mars gjort gällande den meningen, att pensioneringen i allt fall företedde så väsentliga skiljaktigheter från fattigvården, att den vore att anse såsom en från denna till arten skild verksamhet. Och då denna fråga är av ej blott principiell utan även praktisk betydelse, nödgas vi till granskning upptaga vad departementschefen i nämnda avseende anfört. Till stöd för den påstådda väsentliga skillnaden mellan pensioneringen och fattigvården åberopas följande:

Skillnaden mellan den i propositionen föreslagna pensioneringen och fattigvården.

1:o) Socialförsäkringstanken utgår från en helt annan syn på hithörande spörsmål än fattigvårdsåskådningen. Den senare tillerkänner icke den behövande någon verklig rätt till understöd. Tvärt om konstaterar den med glädje, att den förödmjukelse, som åtföljer fattigvården, utgör ett från fattigvårdens anlitande avhållande moment. För socialförsäkringen däremot måste varje samhällsgagneligt livsverk, även det anspråkslösaste, betraktas såsom givande rätt till ett understöd, vilket ej får utgå i förödmjukande former.

2:o) Vid pensionstilläggets bestämmande gör sig hänsynen till behovet icke på samma sätt gällande som vid fattigvården.

3:o) Under det att fattigvården är förpliktad att icke gå utöver den behövdandes nödortft och därför icke kan annat än upp till existens-

minimum utfylla den egna förtjänst, han förmår själv förskaffa sig, tages vid pensionstilläggets bestämmande hänsyn till allenast *hälften* av den beräknade inkomsten.

4:o) Pensionstillägget avpassas efter vissa bestämda normer, medan däremot fattigvården beviljas efter behovsgraden.

Mot denna argumentering tillåta vi oss framställa följande erinringar.

1:o)

»Rätten till pension.»

Att socialförsäkringstanken utgår från en annan syn på hithörande spörsmål än fattigvården, är utan tvivel riktigt och har väl ej heller av någon förnekats. Dock torde detta med fullt berättigande endast kunna sägas om en på försäkringsprincipen följdriktigt byggd pensionering.

Då man utgår från försörjningsprincipen, måste nämligen alltid huvudsynpunkten vid pensioneringen bli att lämna nödortförsörjning åt så många som möjligt — vilket just är fattigvårdens uppgift. Man har visserligen sökt draga upp en mera bestämd rågång mellan pensionering enligt försörjningsprincipen och fattigvård genom att göra gällande, att den förra vilar på en individens *rätt till pension*, vartill motsvarighet saknas i fråga om fattigvården. Denna rätt till pension skulle enligt kommitterades mening grundas därpå att pensionären utfört »ett samhällsgagnande livsverk». Nämda grund är emellertid alldeles otillräcklig för ändamålet. Enligt förslaget skulle nämligen rätt till pension av allmänna medel tillkomma en mängd personer, som aldrig utfört något samhällsgagnande livsverk, sålunda först och främst dem som bli invalider i tidig ålder, innan de hunnit utföra något »livsverk» alls, och vidare personer, som allt ifrån sin ungdom hava fört ett notoriskt förargelseväckande och samhällsskadligt levnadssätt. Om de senare gjort sig skyldiga till tredska eller försumlighet vid avgiftspliktens fullgörande, eller om de blivit eller kunna väntas bli i behov av fattigvård, kan visserligen deras pensionstillägg indragas eller minskas. Men om några omständigheter av nu nämnd art ej föreligga, skulle de notoriskt samhällsskadliga individerna enligt förslaget hava fullkomligt samma rätt till pension av allmänna medel om 125 å 150 kronor som ordentliga och hederliga arbetare.

Att förslaget sålunda leder till en alltför vidsträckt »pensionsrätt» skulle visserligen kunna avhjälpas genom att efter mönstret av den danska lagen om ålderdomsunderstöd tillerkänna pensioner av allmänna medel endast åt »värdiga» behövande. Men mot en sådan anordning möta enligt förslagsställarnes mening starka principiella betänkligheter.

Man torde således få betrakta pensioneringen med allmänna medel av notoriskt samhällsskadliga individer såsom en nödvändig konsekvens av det valda pensioneringssystemet.

I varje fall torde det ej kunna förnekas, att den av kommittén och departementschefen åberopade grunden för alla medborgares »rätt till pension» är otillräcklig och således ohållbar. Härmed är emellertid icke sagt, att en sådan rätt för vår tids rättsmedvetande framstår såsom något orimligt eller obefogat. Tvärt om torde vår tids åskådning kräva, att en sådan rätt nu i lag fastslås. För dess motiverande må till en början erinras, att en av grundprinciperna för vår nuvarande samhällsordning är den i 3 § av fattigvårdsförordningen uttalade regeln, att en var, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhällets betungande försörja sig själv. Den som på grund av bristande arbetsförmåga och saknad av medel icke kan fullgöra denna skyldighet hänvisas av samhället till fattigvården för erhållande av nödortfigt understöd. Nu kan man uppdelade dem som falla fattigvården till last i två olika grupper: sådana, som blivit nödlidande utan eget vållande, och sådana, som råkat illa ut på grund av lättja eller lastbart levnadssätt. Det är uppenbart, att billigheten kräver, att dessa olika grupper behandlas på olika sätt. Men olyckan är, att det i praktiken är omöjligt att fullständigt genomföra ett dylikt särskiljande efter vederbörandes förtjänst. Då härtill kommer, att en stor mängd människor söka fattigunderstöd, vilka icke äro behövande, har det befunnits nödvändigt *dels* att låta beviljandet av understöd föregås av en ingående och ofta besvärande undersökning av vederbörandes ekonomiska och personliga förhållanden samt att låta det åtföljas av en lika besvärande kontroll över understödets användande, *dels* att i viss mån inskränka det stora flertalet understödstagares medborgerliga rättigheter, *och dels* att ålägga mottagarne av fattighjälpsarbetsplikt gent emot samhället såsom ersättning för det mottagna understödet. Dessa omständigheter hava gjort, att mottagandet av fattigunderstöd för mången finkänslig man och kvinna kännes som en förödmjukelse. Härav har åter blivit en följd, att åtskilliga s. k. värdiga behövande föredraga att svälta i tysthet framför att begära understöd av kommunen; när fattigvården slutligen i dylika fall ingripit, händer det, att hjälpen kommer för sent, i det att det ekonomiska förfallet redan fortskridit så långt, att det ej vidare kan häjdas. Denna bristfällighet hos fattigvården, som ej genom någon organisationsreform kan fullständigt avhjälpas, innebär uppenbarligen en obillighet mot den, som utan egen förskyllan råka i nöd. Enligt vår mening kan man emellertid gå ett steg längre och säga, att staten genom att utsätta dessa

personer för en dylik behandling gör sig skyldig till en verklig oförrätt emot dem. Då staten nämligen å ena sidan fordrar, att varje medborgare skall försörja sig själv samt å andra sidan ej har annat än fattigvården att bjuda dem som lida nöd, vare sig denna är självförvållad eller ej, är det statens plikt att bereda var och en tillfälle att med statens hjälp själv trygga sig mot följderna av arbetsförmågans upphörande. Detta sker i våra dagars samhällen genom socialförsäkringen, vars syfte — såsom i den norska kommitténs år 1912 avgjorda betänkande angives — just är att sätta de försäkrade i stånd att genom eget arbete försörja sig själva jämväl vid inträffande invaliditet och ålderdom.

Vid behandling av frågan om skillnaden emellan pension och fattigvård har föredragande departementschefen sökt påvisa en motsägelse i deras ståndpunkt, som å ena sidan finna det riktigt, att även fattigvården tillerkännes den behövande såsom en rättighet, men å andra sidan med glädje konstatera det från fattigvårdens anlåtande avhållande moment, som ligger i känslan av att ett sådant anlåtande innebär »en personlig bankruttförklaring». Härvid har departementschefen uppenbarligen antagit, att stadgandet i lagen av en föreskrift om individens rätt till fattigvård skulle avse en rätt till en *ensidig* prestation från fattigvårdssamhällets sida, med andra ord att varje person, som är nödställd i lagens mening skulle hava rätt att utan egen motprestation kräva understöd av det offentliga. Någon *sådan* rätt till fattigvård har emellertid aldrig varit påtänkt. Utan vad man tänkt sig har varit något i överensstämmelse med § 1 i den danska fattigvårdslagen*), som visserligen å ena sidan stadgar, att det offentliga är pliktigt att komma en var till hjälp, för så vitt och så länge han icke är i stånd att förskaffa sig och de sina det nödvändiga till livets uppehälle etc., men också å andra sidan tillägger: »den som mottager sådan hjälp är underkastad de förpliktelser, som lagarne härom påbjuda». Sistnämnda bestämmelse lämnar naturligtvis rum för användandet av åtskilliga kraftigt avhållande moment. Den av departementschefen antydda motsägelsen torde således i själva verket icke föreligga.

2:o.

Att vid pensionstilläggets bestämmande hänsyn till behovet icke gör sig gällande *på samma sätt* som vid fattigvården, är naturligtvis i viss

Hänsyns-
tagande till
behovet.

*) I departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet uppgives, att rätten till understöd från det allmännas sida är erkänd »i den danska lagstiftningen beträffande 'värdiga' behövande med understöd *utanför* fattigvården, till karaktären således snarlikt pension». Denna uppgift torde emellertid för att ej bli missvisande böra kompletteras med en erinran att även lagen om den offentliga fattigvården (som avser även behövande, som icke äro »värdiga»), uttryckligen fastslår individens rätt till understöd på sätt i texten angives.

mån sant. Men då departementschefen i detta avseende åberopar, att inom fattigvården hjälp i regel får komma i fråga först sedan den hjälpsökandes tillgångar äro fullständigt uttömda, så torde detta innebära en viss överdrift. Det är nämligen icke på långt när allt fattigunderstöd, som utdelas enligt den stränga 1 § (= obligatorisk fattigvård), utan i många fall lämnas kommunalt understöd enligt den liberalare 2 §. Det finnes t. o. m. kommuner, i vilka understöd enligt sistnämnda lagrum utgår med högre totalbelopp, än enligt 1 §. I sådana fall händer det nog ofta, att understöd lämnas åt personer, »som äro i besittning av egna, om ock för livsuppehållet otillräckliga medel» — alldeles som fallet skulle bliva med pensionstilläggen.

3:o.

Att vid pensionstilläggets bestämmande hänsyn tages allenast till hälften av vederbörandes beräknade inkomst, utgör en verklig skillnad mellan den föreslagna pensioneringen av allmänna medel och fattigvården, ehuru, såsom längre fram skall visas, av tämligen ringa betydelse.

Hänsyn till
inkomsten.

4:o.

Understödet avpassande efter behovet i enlighet med vissa på förhand bestämda normer är icke någon för fattigvården främmande anordning. Visserligen finnes ej i vår lag någon föreskrift att så skall ske. Men faktiskt förekommer i stor utsträckning både i Sverige, Norge, Tyskland och England, att fattigunderstödet utmätas enligt vissa av fattigvårdsstyrelserna upprättade taxor, därvid man beräknar visst belopp såsom normalunderstöd i veckan åt ensam person med någon arbetsförmåga, ett något högre belopp åt den, som är alldeles orkeslös samt ett ännu högre belopp för familj av viss storlek med visst tillägg för varje minderårigt barn därutöver.

Fasta taxor
för under-
stödet.

Med det nu anförda anse vi oss hava ådagalagt, att de åberopade olikheterna mellan den föreslagna pensioneringen med allmänna medel, å ena, samt fattigvården, å andra sidan, äro allt för oväsentliga för att kunna konstituera en verklig artskillnad. Saknaden av en sådan måste vi beteckna som en mycket allvarsam brist hos förslaget, ty, såsom dansken *Ræder* yttrar i sina anmärkningar till lagen om ålderdomsunderstöd, *måste en lag om ålderdomsförsörjning hos oss som i andra land anordnas efter fullständigt andra principer än lagarne om fattigvården.*

Förbiseende
av självhjälps-
strävandenas
betydelse.

Den *andra huvudanmärkningen*, som enligt vår mening kan riktas mot förslaget, är, att *det förbiser betydelsen av självhjälpssträvan hos den stora massan av befolkningen*. Vilken vikt man inom den norska åldersförsäkringskommittén tillägger detta moment, framgår av följande uttalande i motiven till dess år 1912 publicerade betänkande:

»Uppgiften är att skapa en ekonomisk rättsordning, varigenom individernas självhjälpssträvanden uppmuntras och stödjas, så att alla, som behöva det, kunna erhålla effektiv 'hjälp till självhjälp'. Detta är syftet icke blott för vår tids arbetareskyddslagstiftning, varigenom statsmakterna till skyddande av arbetarnes ekonomiska frihet väsentligt har inskränkt den mellan arbetsgivarne och arbetarne rådande avtalsfriheten, utan även för den sociala försäkringslagstiftningen, som på den sista tiden har ingått som ett nytt betydelsefullt led i den moderna sociala reformrörelsen. Hela denna rörelses huvudändamål är just att underlätta genomförandet av den princip, varpå själva den ekonomiska samhällsordningen vilar, nämligen individernas plikt att själva sörja för sig och de sina; och varje form av socialförsäkring, som icke först och främst tager sikte på att stärka individernas självansvarighet och att göra de försäkrade självhjälpna inom försäkringens område, står därför i direkt strid med själva grundprincipen för den nuvarande samhällsordningen.»

Vilken inverkan det föreliggande förslaget, om det antages, kan väntas komma att utöva på småfolkets sparsamhet och självhjälpssträvan framgår bäst av några exempel, vilka vi lånat ur en uppsats i Ekonomisk Tidskrift av professor Knut Wicksell, därvid vi emellertid vidtagit de ändringar, som påkallas av den utav Kungl. Maj:t verkställda partiella omläggningen av kommitténs förslag.

»Exempel 1.

En man, som varit försäkrad i lägsta avgiftsklassen allt från ungdomen, blir vid 67 år fullständigt invalid. Vid sidan av statsförsäringen har han, vilja vi antaga, under årslånga försäkelser lyckats hopspara ett litet kapital, på vilket räntan utgör 150 kr. Jämte sin lilla avgiftspension, omkring 45 kronor, får han då uppbära ett »pensions-tillägg», men blott av 75 kronor, ty från normalbeloppet, 150 kronor, skall ju halva den egna inkomsten frändragas. Räntan på hans besparingar reduceras alltså i verkligheten med hälften. Hade han däremot varit nog klok att genom insättningar i den *frivilliga statsförsäringen* förskaffa sig en ränta på 150 kronor — vilket naturligtvis kräft långt mindre uppoffring å hans sida — så hade han icke blott fått

uppbära alla beloppen oavkortade, utan staten hade ytterligare skänkt honom en 50-lapp om året (till den frivilliga avgiftspensionen), så att hans sammanlagda årsinkomst hade blivit 395 kronor (i stället för nu blott 270 kronor).

Exempel 2.

Ännu orimligare blir resultatet, om han hela tiden hade tillhört någon av de högre avgiftsklasserna, t. ex. den mellersta. Pensions-tillägget skulle då ha utgjort 225 kronor, men i följd av den egna inkomsten (150 kronors inkomst på sparkapitalet) kommer nu *hela* detta belopp att minskas med hälften eller till kronor 112: 50. Ty först skall från grundbeloppet 150 kronor avdragas halva den egna inkomsten, 75 kronor, och därefter skall det för dessa löneklasser medgivna extra tillägget av 75 kronor minskas i samma proportion. Frukten av hela hans sparverksamhet blir med andra ord en med allenast 37 kronor 50 öre ökad årsinkomst (avgiftspension 120 + tilläggs-pension 112: 50 + egen ränteinkomst 150 = 382: 50 i stället för avgiftspension 120 + tilläggs-pension 225 = 345 kronor, som han erhållit, om han ej gjort sig besvär med att spara något kapital). I detta fall hade han alltså under anlåtande av den frivilliga försäkringen med vida mindre besvär kunnat uppnå mångfaldigt högre resultat. Nöjer han sig åter med blott det nämnda tillägget å kronor 37: 50 till sin inkomst, så hade han kunnat förskaffa sig detta helt enkelt genom att t. ex. i trettioårsåldern göra 3 (säger och skriver tre) insättningar på omkring 19 kronor vardera — till den frivilliga försäkringen. Ty för dessa erhåller han, enligt § 34 av lagförslaget, cirka 37 (år) $\times 1\frac{2}{3}\%$ $\times 57$ kronor = kronor 28: 12 ungefär i årlig pension, och detta belopp ökas ytterligare med en tredjedel av statsmedel, alltså till kronor 37: 50. Ett helt livs besparingar till ett kapitalvärde av 3,000 kronor eller mera, och 57 kronor på ett bräde i trettioårsåldern leda alltså till samma resultat.*) Onekligen ett originellt sätt att uppmuntra till sparsamhet. Våra sparkassor och privata livränteanstalter, åtminstone de, som arbeta bland de fattigare befolkningslagren, torde efter detta få stänga butiken, ty en dylik konkurrens från statens sida äro de tydligen icke vuxna.»

I samma avseende har professor Wicksell vid svenska fattigvårdsförbundets möte den 3 sistlidne februari uttalat sig på följande sätt:

*) Naturligtvis har han ju i förra fallet själva kapitalet kvar och kan lämna det till sina efterlevande, men denna »altruistiska» form för sparande blir genom kommittéförslagets bestämmelser här motverkad, ja, nära nog omöjliggjord, ty *avhända* sig denna sin ränteinkomst eller detta sitt kapital till förmån för andra får han icke, då förloras i motsvarande grad pensionsrätten.

»Den nuvarande fattigvården är för de flesta människor något motbjudande och förnedrande, som envar i det längsta strävar att undvika, här åter skulle understödet i sig självt icke innebära någonting förnedrande alls, vilket ju ur andra synpunkter må vara ett gott, men ur statsekonomisk synpunkt är desto mer betänkligt. Ty om samhället rent ut säger till envar av sina medlemmar: jag skall hjälpa dig i framtiden, när du blir gammal och arbetsoför, *bara* du nu icke sparar, så är det fara värt, att antalet av dem, som noga skulle akta sig att genom arbete och sparsamhet förverka denna samhällets goda gåva, bleve överväldigande stort.»

Föredragande departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört, att han anser den kritik, som på nu anförda grunder riktats mot förslaget, i stort sett sakna fog. Departementschefen synes härvid utgå ifrån att kritiken i detta stycke huvudsakligen föranletts därav att de försäkrades egna pensionsavgifter satts för lågt, särskilt i den lägsta avgiftsklassen. Så torde emellertid icke vara förhållandet. Visserligen har man med skäl gjort gällande, att en årsavgift av 2 kronor är för låg och utan olägenhet skulle kunna höjas, vilket önskemål ju ock departementschefen i viss mån tillmötesgått genom att föreslå årsavgiften i lägsta klassen till 3 kronor. För vår del anse vi visserligen att en ytterligare höjning av denna avgift skulle vidtagas för dem som ha en inkomst mellan 500 och 800 kronor. Men det är icke i främsta rummet avgifternas ringhet, som gör förslaget betänkligt med hänsyn till den inverkan det kan väntas utöva på befolkningens självhjälpssträvanden, utan det är, såsom av det ovanstående framgår, framför allt *det sätt, varpå pensionstilläggen och den frivilliga pensioneringen anordnats.*

Det är visserligen sant, att därigenom att vid pensionstilläggens bestämmande blott hälften av den egna inkomsten skall avräknas den som har sparat något får det något bättre ställt än den som ingenting åtgjort i detta avseende. Men skillnaden blir så obetydlig, att den knappast kan framkalla någon lust till sparsamhet, och kommer det kommunala tillskottet till användning, blir ställningen minst lika god för den som ingenting sparat som för den, vilken strävat att i någon mån bliva ekonomiskt oberoende. Ännu farligare är utan tvivel bestämmelsen att icke någon tilläggspension alls tillfaller den som i många år erlagt pensionsavgifter, men som har en egen inkomst på 300 respektive 250 kronor, medan å andra sidan tilläggspension respektive understöd kan tillfalla den som endast erlagt några få eller t. o. m. inga pensionsavgifter, blott han kan visa, att han icke är i besittning av

några egna inkomster. Särskilt i de fall, då tilläggs pensionerna komma att ökas med kommunala tillskott och bidragen från det allmänna således kunna uppgå till 300 å 375 kronor pr år, kan man befara, att benägenheten att genom självhjälp förskaffa sig existensminimum kommer att i hög grad försvagas hos vårt folk. Vi tillåta oss i detta avseende särskilt åberopa vad kommerskollegium och svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott i sina yttranden anført.

Till bemötande av vad ur nu berörda synpunkt anmärkts mot förslaget har departementschefen invänt, att om dylika farhågor vore befogade, en lag sådan som den danska lagen om ålderdomsunderstöd borde vara särskilt skickad att motverka sparsamhet och arbetsamhet, men att, departementschefen veterligen, några klagomål rörande en dylik inverkan icke uttalats i fråga om den danska lagen, liksom ej heller något sådant försports från de andra länder, där en liknande lagstiftning varit tillämpad. I anledning härav tillåta vi oss här nedan meddela några upplysningar och vittnesbörd i ifrågavarande avseende.

Redan under de förhandlingar i den danska riksdagen, som föregingo antagandet av 1891 års lag om ålderdomsunderstöd, uttalades den meningen, att lagen icke lämnade hjälp *till* självhjälp, utan hjälp *mot* självhjälp.

Erfarenheter
av den danska
ålderdoms-
försörjnings-
lagen.

Den på ifrågavarande område såsom auktoritet kände danske skriftställaren *Cordt Trap* uttalade i sitt år 1892 utgivna arbete »Om statens stilling til Ubemidlede Alderdomsforsørgelse i flere europeiske Lande» bland annat följande farhåga beträffande ålderdomsunderstödslagen:

»Den andra väsentliga faran av lagen knyter sig till den skadliga inverkan, den kan utöva på självhjälpsrörelsen. Med de rent försvinnande resultaten av arbetarnes ålderdomsförsäkring för ögonen äro många benägna att icke tillmäta denna fara någon större betydelse. Dock förbiser man härvid förvisso, att det finns många vägar, på vilka självhjälpen söker trygga ålderdomen, t. ex. genom att sätta in kapital i en sparkassa, genom förvärfv av hus med jord m. m., och att en minskning i självhjälpen lätt kan bringa stora delar av befolkningen, som hittills klarat sig själva, till en punkt, där offentlig hjälp blir nödvändig. — — — —. Det måste härigenom befaras ett rätt betänkligt bakslag i den självhjälpsdrift, som för närvarande alldeles icke är för starkt utvecklad och vars ytterligare försvagande i första hand skulle gå ut över kommunerna själva.»

J. G. F. Raeder, expeditionschef för 3:dje avdelningen av Köpenhamns magistrat, giver i sina år 1894 utgivna »Anmärkningar till lagen om ålderdomsunderstöd den 9 April 1891» följande upplysningar om lagens inverkan på självhjälpssträvandena:

»I detta hänseende kan man framställa allvarliga invändningar mot den nu gällande ålderdomsförsörjningslagen. Den rent av krossar all självhjälp. Har en

person åt sig sparat ihop ett litet kapital, insatt i sparkassan, kan man icke bevilja honom understöd. Man måste såväl i dylikt fall som när han äger ett kapital, förvärvat på annat sätt, t. ex. genom arv, fordra, att kapitalet först blivit, om icke helt och hållet förbrukat, likväl, utan att man kan beskylla sökanden för slöseri, nedbragt till en mindre summa, som kan räcka till bekostande av hans begravning eller möjligen till en slant till skydd mot nöden. — — — —. Att detta resultat, som är i överensstämmelse med ålderdomsförsörjningslagen, i princip är förkastligt, när hänsyn tages till att de, som sålunda visat självhjälpssträvanden, just äro de mest »värdiga» understödssökandena och alltså först och främst borde komma i åtanke — därom kan knappast råda något tvivel.»

På ett annat ställe i samma arbete yttrar sig Raeder mera direkt om lagens verkningar. Efter att hava konstaterat, att lagen verkar upplösande på familjebanden, på förhållandena mellan husbonde och tjänare, mellan arbetsgivare och arbetare och mellan äldre och yngre arbetskamrater samt att lagen i vissa fall lett till en formlig demoralisation fortsätter han:

»Men demoralisationen tränger ned till de ålderdomsunderstödda själva. Lagen kommer med hela sin obestämda avfattning snart att medföra, ja har redan medfört den allmänna uppfattningen, att när man har nått sitt 60:de år, behöver man icke mer arbeta. Man har ingen som helst anledning att spara något för sina gamla dagar. Kommunen är ju förpliktad att underhålla en, och mycket ofta inträffar det, att personer omedelbart efter uppnåendet av den föreskrivna åldern — ja, jag har själv sett det, bokstavligen på sin 60-årsdag — ingivit ansökan om ålderdomsunderstöd; och hava de fått sådant, lägga de armarna i kors. Detts sker naturligtvis i den formen att de förklara, att de ej kunna få arbete. Men någon kontroll över att de verkligen efter bästa förmåga anstränga sig att få sådant är givetvis omöjlig att åstadkomma.

Resultatet av ålderdomsförsörjningslagen i dess nuvarande form är således synnerligen beklagligt. Oaktat den blott har verkat under kort tid, synes man nödgad att säga, att den har kastat nytt ämne till sedlig upplösning in i vårt redan förut tämligen skröpliga samhälle.»

Professor H. Westergaard yttrar år 1909 i en uppsats om Danmarks arbetareförsäkring i Conrads m. fl. Handwörterbuch der Staatswissenschaften följande angående lagen om ålderdomsunderstöd:

»En betänklig sak med lagens bestämmelser och dess handhavande är, att sparsamheten så att säga bestraffas; den som har sparat ihop en liten summa måste först förbruka denna, innan han kan erhålla understöd. Slösaren erhåller däremot ett obeskuret understöd, liksom också många arbetslösa personer frestas att upphöra med sitt arbete.»

Direktören för Fredriksbergs försörjnings- och sjukhusväsen *Niels Westergaard* yttrar i samma ämne i en uppsats i den danska Nationalökonomisk Tidskrift för år 1904:

»Den ålderdomsunderstödde har intet som helst hopp om att någonsin kunna förbättra sin ställning genom egen ansträngning. Det finns inga medel att sporra

honom. I regel tappar han därför mycket snart förmågan att själv förtjäna något. Också andra verksamma självhjälpssträvanden ödeläggas. Ingen av de klasser, som kunna vänta ålderdomsunderstöd, har intresse av, att genom köp av en livränta, hopsparande av ett kapital etc. tillförsäkra sig medel för sin ålderdom. Den betydliga hopsparing av kapital, som tidigare ägde rum, försvinner efter hand. Sorglösheten stiger, och de få, som visa strävanden i dylik riktning förbruka vad de sparar, innan de kunna få ålderdomsunderstöd, så att de tidigare än eljes upphöra att vara självförsörjare.

För många blir lagens försörjningssätt en uppfordran till bedrägeri mot det offentliga. Gång på gång upptäcker man, att de som söka ålderdomsunderstöd dölja sina inkomster av arbete eller andras understöd i det medvetna syftet att skaffa sig högre understöd.

En viss illustration till påståendet att lagen hindrar självhjälpssträvanden, finnes i följande siffror från den i Köpenhamn befintliga Dansk Arbejderbanks Alderdoms- och barnförsörjning. — — — —

Siffrorna utvisa det årliga antalet av intressenter:

År.	Ålderdoms- försörjning.	Barn- försörjning.
1891	666	390
1892	424	466
1893	251	359
1894	153	370
1895	168	403
1896	123	368
1897	120	398
1898	133	428
1899	77	515
1900	53	461.»

Ledaren av De Samvirkende Menighedsplejer i Köpenhamn docenten fil. lic. *Alfred Jørgensen* höll den 2 september 1911 i Stockholms fattigvårdsklubb ett föredrag angående lagen om ålderdomsunderstöd. Ur detta föredrag, intaget i svenska fattigvårdsförbundets tidskrift för år 1911, sid. 175, meddelas här följande utdrag:

»Det är särskilt i ett avseende, som denna lag till och med har ett dåligt inflytande. Den giver de gamla hjälp, utan att de själva göra något därför, och den lär dem att bedja om hjälp. Härigenom försvagas de gamlas arbetslust och — vad värre är — deras anlag för sparsamhet motarbetas. Jag kände en gammal droskkusk, som genom sparsamhet hade, krona för krona, hopsamlat ungefär 2,000 kronor. Nu voro han och hans hustru sjukliga, och han kunde icke längre köra. Han ingav ansökan om ålderdomsunderstöd, men fick det svaret, att inte förrän hans kapital minskats till 1,200 kronor kunde sådant lämnas. Jag glömmer aldrig hans förundran över att i en hast tvingas att så att säga »äta upp» 800 kronor, som han använt flere år för att hopsamla.

En följd av att lagen försvagar arbetslusten och sparsamhetsbehovet är åter den att fler och fler gamla begära ålderdomsunderstöd. I början ville de bästa och hederligaste bland dem ej framställa begäran härom, men fler och fler drogos dit.»

Efter att därpå hava redogjort för den hotande tillväxten i kostnaderna för pensioneringen, för dess ogynnsamma inverkan på barnens lust att hjälpa sina föräldrar och för understödets otillräcklighet avslutar Jörgensen sin redogörelse sålunda:

»Erfarenheterna av vårt ålderdomsunderstöd äro således icke fullt tillfredsställande.

Systemets *goda* sida är, att det *gör något* för de gamla. Det ger dem hjälp, det skaffar dem mat, det för dem ut från deras ensamhet, och det ger dem ofta sjukvård.

Men det har det *ofördelaktiga* med sig, att det försvagar självständighetskänslan, arbetslusten, sparsamheten hos befolkningen, och trots sina stora utgifter kan det icke tillfredsställa de gamlas individuella och ekonomiska behov.»

Intressant är att finna, hurusom även danskar, som ansluta sig till försörjningsprincipen och avvisa tanken på försäkringsprincipen, dock erkänna, att ålderdomsunderstödslagen i ifrågavarande hänseende verkat skadligt. Sålunda yttrar inspektören för Frederiksbergs fattigvård *K. K. Steincke* i sin år 1912 utgivna kritiska granskning av det danska försörjningsväsendet, benämnd »Almisser eller Rettigheter», bl. a. följande:

»Genom denna bestämmelse om de 100 kronorna har ett litet medgivande gjorts till förmån för riktigare principer för denna hjälp. Det kan nämligen icke döljas — och det framhäves då också mer än tillräckligt — att lagen efter sin behovsprincip kommer att indirekt belöna dem som stå på bar backe och som kanske ej äro alldeles utan skuld härtill själva eller, om man så vill, straffar de särdeles energiska genom att giva dem en mindre hjälp från det allmännas sida». —

På de senare åren har den meningen allt mera trängt igenom i Danmark, att lösningen av invaliditetsförsäkringsfrågan icke bör sökas i någon vidare utveckling av den bestående understödslagstiftningen, utan att man bör ersätta denna med en obligatorisk försäkring, inrättad antingen efter tyskt mönster eller som en verklig folkförsäkring, omfattande hela befolkningen. År 1903 tillsattes för frågans utredning en kunglig kommitté på 19 personer, men dess arbete har ej ännu föranlett framläggande av något regeringsförslag för Riksdagen.

Erfarenheter
av den franska
ålderdoms-
försörjnings-
lagen.

Angående verkningarna av den franska lagen om ålderdomsunderstöd av år 1905, byggd på principer, liknande den danska lagens, hava vi i dessa dagar låtit i Paris intervjua den framstående socialpolitikern *L. Mabileau*, vice ordförande i den kommission i inrikesministeriet, som har att pröva besvärsmål angående tillämpningen av samma lag. *Mabileau* meddelade därvid, att dessa verkningar delvis varit rent skandalösa. I flera fall hava föräldrar skänkt bort allt vad de ägt till sina barn för att komma i åtnjutande av ålderdomspension. I andra fall

hava barn i god ekonomisk ställning vägrat hjälpa sina gamla föräldrar under förebärande att *staten* enligt den nya lagen vore skyldig att försörja dessa.

M. Mabileau har välvilligt lovat att med det snaraste förse oss med autentiska skriftliga vittnesbörd i frågan, vilka vi anhålla att i sinom tid få ställa till särskilda utskottets förfogande.

Vad England beträffar, så hava därifrån försports högljudda klagomål över 1908 års Old Age Pensions Act. Anledningarna till klagomålen hava varit, ej blott att statens verkliga kostnader för pensioneringen högst väsentligt överstigit de beräknade, utan även att lagen verkat ofördelaktigt på befolkningens självhjälpssträvanden.

Erfarenheter
av den
engelska
ålderdoms-
försörjnings-
lagen.

Om vi slutligen tillägga, att vi även från Australien sett vittnesbörd av samma innehåll som de ovanstående angående verkningarna av de australiska ålderdomsförsörjningslagarna, ehuru visserligen riktigheten av dessa vittnesbörd från annat håll bestritts, anse vi oss hava ett ganska gott stöd för vår uttalade farhåga, att även det föreliggande svenska pensioneringsförslaget, om det antages, skall visa sig egnat att försvaga befolkningens sparsamhetslust och självhjälpssträvan.

Vår tredje huvudanmärkning avser arbetsgivarnes befrielse från skyldigheten att deltaga i kostnaden för pensioneringen. Departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört, att i de stater, där arbetsgivarebidrag till arbetarepensioneringen förekomma, dessa bidrag närmast äro att betrakta som en skatt, en ersättning för en del av bidraget från det allmänna. Och såsom skäl mot att hos oss ålägga arbetsgivarne en dylik »skatt» åberopas, att en sådan anordning skulle å ena sidan bereda lönearbetarne en oskäligt gynnad ställning framför andra grupper av medborgare, vilkas ekonomiska position ofta icke är gynnsammare än deras, samt å andra sidan bliva till en tunga för många små arbetsgivare. Denna departementschefens mening kunna vi för vår del icke biträda. Så vitt vi kunnat finna, uppställes nu inom den moderna nationalekonomien av de forskare, som mest ingående sysselsatt sig med arbetareförsäkringens problem, den grundregeln, att ett produktionsföretags avkastning skall täcka de utgifter, som produktionen förorsakar, däribland även de s. k. döda produktionsutgifterna, d. v. s. de som icke lämna något ekonomiskt utbyte, men som enligt erfarenhetens vittnesbörd alltid äro förbundna med varje ekonomisk verksamhet. Detta innebär i verkligheten, att arbetaren har rätt att

Arbetsgivar-
nes befrielse
från ekono-
misk ansva-
righet för pen-
sioneringen.

kräva en arbetslön, som normalt är tillräcklig ej blott att bekosta arbetarens och hans familjs uppehälle, medan arbetsavtalet varar, utan även till att möjliggöra försörjning, när hans arbetsförmåga tillfälligtvis eller för alltid sviker eller när arbetslöshet inträder eller när försörjaren drabbas av för tidig död. Härmed är naturligtvis icke sagt, att varje arbetares lön skall vara tillräcklig att bereda honom och hans familj uppehälle vid ifrågavarande eventualiteter. Men det innebär, att arbetslönen över lag skall vara tillräckligt hög för att skydda mot den förlust, som varje arbetare i genomsnitt lider genom arbets- eller förvärvsförmågans upphörande. Detta uppfylles, om arbetslönen räcker till att bekosta de för de särskilda slagen av arbetareförsäkring erforderliga *försäkringspremierna*. »Nationalekonomiskt sett», anför i detta avseende Konungens befallningshavande i Uppsala län i sitt yttrande över förslaget, »måste en arbetsför persons arbete i regel vara så mycket värt, att resultatet därav räcker bland annat till nettopremie för invaliditets- och ålderdomsförsäkring. Kostnaden för sådan försäkring bör alltså i princip väsentligen bestridas antingen av personen själv, om han är sin egen, eller, om han är sysselsatt i annans tjäust, av arbetaren och arbetsgivaren i förening, efter den ena eller andra fördelningen.» I överensstämmelse härmed bör så stor del av produktionens avkastning tillfalla arbetaren som lön, att denna förutom annat, även räcker till att bära en väsentlig del av utgifterna för en fullständig arbetareförsäkring. Även när arbetarne och deras familjer på grund av inträdande oförmåga till arbete måste anlita den privata välgörenheten eller fattigvården för att få hjälp, är det naturligtvis med produktionens avkastning, som kostnaden för försörjningen bestrides. Men i dylikt fall bestrides kostnaden med den del av produktionsavkastningen, som icke tillfaller arbetaren såsom lön. Arbetarne och deras familjer tvingas därigenom att mottaga allmosor eller allmoseliknande underhållsbidrag av sina bättre ställda medborgare. En förhöjning av arbetslönen, så att den bleve tillräcklig för att i väsentlig mån betala arbetarens försäkring, skulle däremot såsom den förut åberopade norska kommittén framhåller, innebära, att arbetarne själva förtjänade vad som erfordrades för deras eget och deras familjers uppehälle. De arbetare, som äro försäkrade, mot berörda faror, hava nämligen, så snart deras pensionsavgifter äro betalda, alltid rättskrav på att erhålla ersättning för de ekonomiska förluster, som av nämnda orsaker kunna drabba dem, och de behöva således icke taga emot något slags allmosor.

Om nu en försäkring anordnas så, att en väsentlig del av kostnaden av lagen lägges på de försäkrades arbetsgivare, så kan detta inga-

lunda betraktas såsom en särskild beskattning av arbetsgivarne, utan det är helt enkelt en anordning, varigenom *staten möjliggör för arbetarne att försäkra sig själva*. Ty det är alldeles visst, att avgifterna i sådant fall komma att tagas av arbetslönen, vare sig det lyckas arbetsgivarne att nedbringa den förut bestämda lönen med avgiftsbeloppet eller de nödgas lämna avgifterna såsom tillägg till lönen. De företag, som till följd av en sådan anordning nödgas betala högre lön till sina arbetare, visa därigenom blott att de förut underbetalat sina arbetare. »Det är så långt ifrån» — säger den norska kommittén — »att dessa företag påläggas någon ny skatt (genom att avfordras bidrag till försäkringen), att det tvärt om är dessa företag, som förut beskattat samhället genom att kasta sina arbetare på fattigvården eller överlämna dem åt den privata välgörenheten, då de blivit gamla och invalider. Vederbörande arbetsgivare hava med andra ord tidigare producerat utan att betala en arbetslön, som täckte vad tyskarna kalla »Selbstkosten». De hava icke täckt sina »döda produktionsbekostnader», och konsumenterna av deras varor ha följaktligen kunnat köpa dessa till underpris, ty en del av varornas produktionskostnader har vältats över på samhället i form av offentligt och privat fattigunderstöd. Men detta har varit ett övergrepp, för det första mot dem som med orätt nödgats eller förmåtts att betala dessa fattigunderstöd och för det andra mot de för lågt lönade arbetare, åt vilka samhället givit den med orätt uttagna fattigskatten i sådan form, att den demoraliserat mottagarne på samma gång som den berövat dem deras medborgerliga rättigheter och dessutom ofta icke en gång varit tillräcklig att möjliggöra en människovärdig tillvaro. Just för dessa övergrepp sätta de obligatoriska arbetareförsäkringarna en bestämd gräns, i det att de, var på sitt område, göra arbetarne självhjälpna genom att hjälpa dem att med sitt arbete bereda sig full försörjning. *Medan således enligt departementschefens förmenande utkrävande av arbetsgivarebidrag till socialförsäkringen skulle »bereda lönearbetarne en oskäligt gynnad ställning framför andra grupper av medborgare», så torde det i själva verket förhålla sig så, att en sådan anordning skulle vara egnad att i någon mån avhjälpa den orättvisa, som i och genom det nu brukliga sättet för understöds meddelande förövas mot lönearbetarne.*

Rättvisan i att sålunda pålägga alla arbetsgivare att inbetala pensionsavgifter för sina arbetare ligger för det första däri, att det överhuvudtaget är arbetsgivaren som det åligger att bestrida alla omkostnader för driften. Men det rättvisa i denna anordning framgår vidare därav att de företag, som icke kunna betala sina egna omkostnader, i

verkligheten icke äro lönande och följaktligen sakna socialekonomiskt berättigande.

Det är sant, att en dylik skyldighet i början kan framstå såsom betungande särskilt för en del små arbetsgivare. Men härvid må erinras, först och främst, att man för hänsyn härtill icke får alldeles offra den ekonomiska rättvisan. Vidare lära väl de svårigheter, som av dylik anledning uppstå, visa sig vara av övergående natur; i regel skall det nog ej heller för de små arbetsgivarna visa sig omöjligt att genom höjning av varupriserna bereda sig ersättning för de utlagda försäkringspremierna.

Under åberopande av det nu anförda anse vi, att förslaget bort göra arbetsgivarna ansvariga för avgifterna för sina arbetare samt sålunda lägga en väsentlig del av dessa på arbetslönen. Härtill kommer, såsom bland andra kommerskollegium antyder, att man genom att kräva arbetsgivarnes obligatoriska medverkan vid avgifternas erläggande även skulle erhålla det mest effektiva och praktiska sättet för uppbörderna av dessa.

Vad de med lönearbetarne ekonomiskt likställda självständiga näringsidkarne angår, så gäller det naturligtvis även i fråga om dem, att kostnaden för försäkringen väsentligen bör bestridas med »arbetslönen» — det vill säga den del av det ekonomiska utbytet av deras verksamhet, som överskjuter ränta och företagarevinst. Att arbetsgivaren i dylika fall är identisk med arbetaren, förändrar naturligtvis intet i fråga om regelns riktighet, ehuru det givetvis i tillämpningen leder till att de försäkringsavgifter, som läggas på de försäkrade själva, bliva större än de som drabba lönearbetarne. Nämda omständighet kan möjligen väcka ovilja å vissa håll, men innebär icke någon orättvisa. I de fall, där en sådan anordning skulle för vissa näringsidkare framstå såsom alltför betungande, skulle man möjligen kunna tänka sig en sådan modifikation av regeln, att en del av pensionsavgiften göres frivillig. Därjämte borde alltid finnas möjlighet öppen att i ömmande fall medgiva försäkrade i svag ekonomisk ställning — både yrkesidkare och arbetare — befrielse från ett eller annat års pensionsavgift utan motsvarande minskning i pensionen. Då en allmän pensionering är egnad att avlyfta en del av den kommunala fattigvårdsbördan, skulle det enligt vårt förmenande ligga nära till hands att i sådana fall låta kommunerna erlägga pensionsavgifterna. Slutligen borde såväl de försäkrade självständiga näringsidkarne som även de försäkrade arbetarne kunna beredas någon lättnad i avgiftstungan genom erhållande av nedsättning däri för varje av den försäkrade försörjt barn.

Den omständigheten att man låtit det föreliggande förslaget omfatta ej blott lönearbetareklassen utan även självständiga yrkesidkare utgör sålunda intet principiellt hållbart skäl för att man skulle uppgiva regeln, att försäkringspremien skall tagas ur arbetslönen. Och de praktiska svårigheter, som utan tvivel följa därav att man sålunda anordnar invaliditets- och ålderdomsförsäkringen såsom från början omfattande hela folket, äro ej större än att de kunna övervinnas.

Vår fjärde huvudanmärkning gäller saknaden av bestämmelser i syfte att förebygga invaliditet. Såsom bland annat kommerskollegium och riksförsäkringsanstalten framhållit, giver utlandets erfarenhet på invaliditetsförsäkringens område ett otvetydigt vittnesbörd om nödvändigheten att med försäkringen kombinera väl planerade åtgärder i nämnda syfte.

Saknaden av åtgärder i syfte att förebygga invaliditet.

Föredragande departementschefen har emellertid, under erkännande av önskvärdheten av dylika åtgärder, velat lämna åt framtiden att gå i författning därom genom påbyggnader av pensionsförsäkringen. Till stöd för ett sådant tillvägagångssätt har departementschefen till en början åberopat, att de tyska försäkringsanstalternas verksamhet i ifrågavarande avseende är resultatet av en 22-årig utveckling samt i början hade en mycket blygsam omfattning. Detta är ju alldeles riktigt; och även om hos oss invaliditetsförebyggande åtgärder anordnades i samband med pensioneringen, borde de därför i början kunna planläggas försöksvis och i mindre skala för att därefter i mån av behov och med stöd av vunnen erfarenhet utvidgas och fullkomnas. Genom ett sådant tillvägagångssätt skulle man ju ej behöva i början belasta pensioneringens kouto med allt för stora kostnader för ifrågavarande ändamål. Till departementschefens upplysning angående den tyska invalidförsäkringens sjukbehandling bör emellertid fogas en erinran att redan den första tyska invalidförsäkringslagen av år 1889 i sin 18 § innehöll en grundläggande bestämmelse i detta viktiga ämne, så lydande: »Om en försäkrad lider av en sådan sjukdom, att man kan befara, att därav skall följa invaliditet, är försäkringsanstalten berättigad att till användande av denna olycka bereda den sjuke sjukvård i den omfattning, som anstalten kan finna lämpligt». Den sjukhus- och sanatorievård, som på grund av denna bestämmelse anordnats, har visat sig vara av oerhört stor betydelse för den tyska folkhälsan, och man är allmänt ense om att de många miljoner, som offrats för detta ändamål, medfört en nationalekonomisk vinst. Det har också visat sig, att intet varit så egnat att bland befolkningen göra försäkringen populär som den utmärkta sjukvården.

Förslaget borde därför enligt vårt förmenande hava innehållit en bestämd anvisning till anordnande av förebyggande sjukvård i anslutning till pensioneringen. Mot detta önskemål har av kommittén och departementschefen invänts, att kommittén i motiveringen till förslaget till fondens placering vederbörligen behjärtat denna sak genom anvisning att en del av fondens medel kunna utlånas till kommuner samt sålunda bereda dessa tillfälle att tillgodose ifrågavarande ändamål, genom uppförande av sjukhus och invalidhem etc. Häremot har emellertid i den offentliga diskussionen med rätta anmärkts, att det knappast är troligt, att de redan förut tillräckligt skuldbelastade kommunerna skulle utan särskild uppfordran i lagen finnas villiga att på detta sätt bringa ned kostnaderna för en försäkring, vartill de själva bidraga med en jämförelsevis obetydlig del.

Olika pensionstillägg för män och kvinnor.

Slutligen anse vi det även vara en brist i förslaget att *pensionstilläggen bestämts till olika belopp för män och kvinnor*. Till stöd för denna olikhet vid utdelande av det allmännas gåvor har huvudsakligen åberopats, *dels* att kvinnor behöva mindre för sitt nödtorftiga uppehälle än män *och dels* att invalida män oftast hava större svårighet att finna lämplig sysselsättning eller fristad hos anhöriga än vad fallet är med kvinnor i motsvarande belägenhet, särskilt med hänsyn därtill att de senare trots sin invaliditet kunna vara till nytta eller hjälp i hemmet. Häremot har i några av de avgivna yttrandena med rätta framhållits det motbjudande uti att utmäta existensminimum olika åt personer, som dock faktiskt inför förvärvsförmågans upphörande äro tämligen likställda. Även om en invalid kvinna skulle kunna livnära sig för en något mindre kostnad än en invalid man — det har från sakkunnigt håll uppgivits, att skillnaden i kostnad härutinnan, om man håller sig till de billigaste födoämnen, uppgår till 8 kronor 95 öre — så motiverar detta dock ingalunda en så stor skillnad i pension som den av Kungl. Maj:ts proposition föreslagna, d. v. s. en skillnad på 25 å 50 kronor. Vad slutligen beträffar den åberopade hänsynen till invalida kvinnors arbete inom hemmet, hade det från förslagets utgångspunkt varit riktigare att uppskatta detta arbete till visst penningvärde och stadga avdrag från pensionen därför.

Valet av pensioneringssystem.

De nu anmärkta huvudsakliga bristerna i förslaget bero väsentligen på det enligt vårt förmenande mindre lyckliga *valet av pensioneringssystem*. Om pensioneringen i stället i övervägande mån bygges på försäkringsprincipen, kunna de ovan anmärkta olägenheterna och felen så att säga av sig självt undvikas. Det ligger då i sakens natur, att pensioneringen, utgående från statens plikt att låta alla medborgare genom

försäkring skydda sig mot att vid invaliditet och ålderdom behöva anlita fattigvården, måste framstå såsom en från den senare till arten skild verksamhet. Då vidare pensioneringen i sådant fall väsentligen bygger just på befolkningens självhjälpssträvanden och anordnas med hänsyn till dessa, kunna desamma ej löpa fara att åsidosättas eller försvagas. Med försäkringsprincipen som utgångspunkt faller det sig även mer självklart, att kostnaden för försäkringen i väsentlig mån måste bestridas med arbetslönen och att således arbetsgivarne åläggas att betala premierna för sina arbetare. Likaså torde det i ett huvudsakligen på försäkringsprincipen byggt pensioneringssystem i ännu högre grad än i ett försörjningssystem framstå såsom av ekonomiskt intresse påkallat att med pensioneringen kombinera åtgärder i syfte att förebygga invaliditet. Och slutligen leder en mera konsekvent tillämpning av försäkringsprincipen till fastställande av ett lika stort bidrag av allmänna medel till alla pensioner, utan avseende på om de uppbäras av män eller kvinnor. De stora fördelar, som äro förenade med en huvudsakligen på försäkringsprincipen byggd pensionering, hava ock i flere av de över förslaget avgivna yttranden beaktats. Vi tillåta oss i sådant hänseende särskilt åberopa de utlåtanden, som avgivits av kommerskollegium, riksförsäkringsanstalten samt Konungens befallningshavande i Uppsala och Jämtlands län. Att de bägge förstnämnda ämbetsverken, vilka mer än några andra institutioner i vårt land sitta inne med sakkunskap på detta område, bestämt uttalat sig för en närmare anslutning till försäkringsprincipen, utgör uppenbarligen ett mycket starkt stöd för vår i denna motion förfäktade mening.

Slutligen anse vi oss även kunna till stöd för vår åsikt åberopa utvecklingsgången av den utländska lagstiftningen. Allt sedan kejsar Vilhelm I:s världsberömda budskap till riksdagen år 1881 har Tyskland ganska konsekvent fortgått på försäkringsprincipens väg och därigenom obestridligen berett den ena efter den andra av de ekonomiskt svagaste samhällsgrupperna ojämförligt mycket större fördelar än något annat lands lagstiftning på detta område. De premier, som de tyska arbetsgivarne måste betala ej blott till arbetarnes ålderdoms-, invaliditets- samt änklings- och änkeförsäkring, utan även till deras sjukförsäkring samt till täckande av olycksfallsersättningarna, beteckna givetvis ett ganska avsevärt tillägg till produktionens driftkostnader (3,5 à 5 %). Detta tillägg till driftkostnaderna har icke skadat den tyska industrien. Denna har tvärt om gjort ett jätteuppsving under de årtionden, som förflutit efter försäkringslagstiftningens införande. Varuutförseln, som under femårsperioden 1881—1885 i medeltal uppgick till 3,160,8 miljoner mark

Utvecklings-
gången av den
utländska
lagstiftningen.

om året, utvisade under åren 1899—1903 en medelsiffra av 5,017,76 miljoner mark om året. Vad som särskilt är ägnat att väcka uppmärksamhet är, att den tyska industrien icke gjort sig betäckt för de miljoner, den utgivit för arbetareförsäkringen, vare sig genom höjning i varuprisen eller genom nedsättning i arbetslönerna. Detta förhållande förklaras så, att försäkringskostnaderna täckts därigenom att på andra håll besparingar gjorts i produktionskostnaderna, tack vare förbättringar i tekniken. Det anses av sakkunniga, att belastningen genom försäkringen rent av kunnat verka som en sporre vid denna utveckling. På samma gång har också arbetarnas arbetsglädje genom förbättrade framtidsutsikter stegrats och därmed ett verksamt medel erhållits till höjande av arbetets kvalitet. Det bör icke heller förbises, att arbetarnes genom försäkringen förbättrade levnadsvillkor och deras därigenom ökade andliga och kroppsliga spänstighet tagit sig uttryck i en betydligt ökad konsumtionsförmåga. Och denna har i sin ordning kommit industrien till godo genom beredande av ökade möjligheter till avsättning inom landet. I betraktande av dessa gynnsamma verkningar av det tyska försäkringssystemet är det uppenbart, att i Tyskland icke av någon sättes i fråga att helt eller delvis omlägga försäkringslagstiftningen efter försörjningsprincipen.

Också i andra stater har försäkringsprincipen med större eller mindre modifikation allt mera vunnit insteg. Sålunda förekommer frivillig, statsunderstödd ålderdomsförsäkring, grundad på försäkringsprincipen i *England* och *Frankrike* för alla medborgare, i *Italien*, *Finland* och *Spanien* för alla lönearbetare samt i *Ungarn* för alla jordbrukets arbetare och tjänare. Frankrike, som år 1905 anordnat en ålderdoms- och invaliditetsförsörjning i väsentlig överensstämmelse med den danska lagstiftningen, har genom lagar av 1910 och 1912, grundade på försäkringsprincipen, infört ålderdoms- och invaliditetsförsäkring av arbetare, hantverkare och mindre jordbrukare efter tyskt mönster. Såsom ovan antytts skulle säkert sistnämnda lagstiftning aldrig kommit till stånd, om man funnit sig tillfredsställd med 1905 års försörjningslag. I *England*, som år 1908 genomfört ålderdomspensionering efter försörjningsprincipen, infördes år 1911 en invaliditetsförsäkring, byggd på samma grundsatser som motsvarande tyska lagstiftning. Den huvudsakliga orsaken till att man även i England sålunda skiftat system är utan tvivel att söka däri att ålderdomspensioneringen visade sig icke uppfylla de därvid knutna förväntningarna. Slutligen hava i *Luxemburg* 1911 och i *Rumänien* 1912 införts obligatorisk ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, grundad på försäkringsprincipen och i huvudsaklig överensstämmelse med den tyska lagen. Även bör i detta av-

seende erinras, att lagförslag om obligatorisk invaliditets- och ålderdomsförsäkring, byggda på försäkringsprincipen, framlagts i Österrike och i Finland 1908 samt i Nederländerna 1911 ävensom i Norge 1912. Att sålunda de europeiska staternas lagstiftning på detta område företer en bestämd tendens att övergå till den obligatoriska försäkringsprincipen, synes omöjligt att förneka.

Helt visst skulle det ligga närmast till hands att låta vår nu framställda kritik och utredning utmyнна i ett yrkande om avslag på den kungliga propositionen samt i en hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande snarast möjligt av ett nytt förslag i ämnet, byggt på de principer, vi här ovan angivit. Då vi emellertid hava oss bekant, att inom vida kretsar av vårt folk och även inom Riksdagen den meningen råder, att allt bör göras för att söka komma till ett definitivt resultat redan vid nu pågående riksmöte, och då vi anse denna mening i viss mån berättigad, hava vi ej velat undandraga oss att redan nu för Riksdagen framlägga ett lagförslag, upprättat efter de riktlinjer, vi förordat. Vi äro väl medvetna om, att ett sådant förslag, med den korta tid och de begränsade resurser, som vi haft till vårt förfogande, måste bliva behäftat med flere brister och luckor. Men även om dessa vid en närmare granskning skulle finnas så väsentliga, att vår hemställan måste i sitt nuvarande skick anses oantaglig, så torde dock ett fullständigt utarbetat förslag vara egnat att giva en klarare föreställning om de grundsatser, vi velat hävda, och således även kunna bidra till en allsidig belysning av det viktiga ämnet.

Till närmare motivering av det förslag, vi sålunda tillåta oss framställa, få vi anföra följande.

Vårt förslag avser, i likhet med Kungl. Maj:ts, att åt invalider och åldringar bereda en ekonomiskt tryggare och socialt värdigare försörjning än den som fattigvården och enskilda anförvanter i allmänhet kunna lämna. För vinnande av detta syfte föreslås en försäkring, som beträffande rätten till understöd i huvudsak är byggd på invaliditetsprincipen, men med denna supplementärt kombinerat ålderdomsprincipen, allt i fullständig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, som jämväl följts beträffande försäkringens obligatoriska karaktär, dess utsträckning att omfatta så gott som hela befolkningen samt bestämningen av begreppet invaliditet och av den för rätt till ålderspension stadgade levnadsålder. Slutligen överensstämmer vårt förslag i fråga om de allmänna grunderna även i det avseendet med det kungliga förslaget, att det vilar på en kombination av försäkringsprincipen

Önskvärdenheten av att förslag till verklig socialförsäkring framläggas vid denna riksdag.

Huvudgrunderna för det i motionen framställda förslaget.

och försörjningsprincipen. Men den förra är i vårt förslag den huvudsakligen normerande, den senare har endast varit bestämmande för vissa modifierationer i den förras tillämpning.

Indelning av de försäkrade i två huvudgrupper.

Med hänsyn till det här ovan hävdade kravet på arbetsgivares skyldighet att förskjuta pensionsavgifterna för sina arbetare samt att slutligen ansvara för en del av desamma, ha vi funnit nödigt att indela de försäkrade i två grupper, av vilka den första gruppen omfattar dem som äro mot avlöning anställda i annans arbete samt den andra alla övriga försäkrade. För att möjliggöra en mera smidig anpassning efter de försäkrades olika betalningsförmåga och med anledning av de yrkanden, som framställts av kommerskollegium med flere myndigheter, hava vi tillagt två inkomstklasser till de tre, som det kungliga förslaget upptager. Indelningen i inkomstklasser torde emellertid böra ske efter en i någon mån olika grund inom de bägge särskilda grupperna av försäkrade. Med hänsyn därtill att lönearbetare ej sällan flytta från den ene arbetsgivaren till den andre, torde det vara nödvändigt att i fråga om denna grupp av försäkrade bestämma den inkomst, efter vilken klassificeringen skall ske, efter viss kort tidsperiod, lämpligen en vecka, medan åter i fråga om åtskilliga av dem som hänföras till den andra gruppen av försäkrade inkomsten under olika delar av året är så betydligt växlande, att det synes lämpligast att beräkna densamma efter helt år.

Indelning i inkomstklasser.

Inom lönearbetarnes grupp har således indelningen i inkomstklasser skett efter följande grund:

1:sta klassen	omfattar personer med en veckoinkomst under 10 kronor,
2:dra	» » » » » av 10—15,99 »
3:dje	» » » » » » » 16—23,99 »
4:de	» » » » » » » 24—29,99 »
5:te	» » » » » » » minst 30 »

Inom den andra gruppen hava vi åter verkställt följande indelning:

1:sta klassen	omfattar personer med en årsinkomst under 500 kr.
2:dra	» » » » » av 500— 799 kr.
3:dje	» » » » » » » 800—1,199 »
4:de	» » » » » » » 1,200—1,499 »
5:te	» » » » » » » minst 1,500 »

Torpare, vilkas arrende helt eller delvis utgår i dagsverken, intaga ett slags mellanställning mellan lönearbetare och arrendatorer. Med hänsyn ej blott till den ringa ekonomiska bärkraften hos denna samhällsklass, utan jämväl de stora praktiska fördelar, som medfölja pensionsavgifternas upptagande genom arbetsgivarne, hava vi ansett lämpligast att hänföra nu omförmälda klass av försäkrade till lönearbetargruppen, samt att följaktligen göra jordägarne ansvariga för sina torparens pensionsavgifter.

Torpare.

Beträffande gifta kvinnor, som ej åtnjuta egen inkomst, möta stora ekonomiska svårigheter mot deras hänförande till samma löneklasser som de män, med vilka de äro gifta, vilket i och för sig vore mest tilltalande. Vi hava därför funnit oss nödsakade att hänföra hustru, som saknar egen inkomst, till en lägre inkomstklass än hennes man. Det av oss i detta avseende föreslagna förfaringssättet blir i allt fall förmånligare för de gifta kvinnorna än Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket i det närmaste alla hustrur skulle komma att hänföras till den lägsta inkomstklassen.

Gifta kvinnor.

Vidkommande *pensionsavgiften* hava vi utgått ifrån att ett så ringa belopp som 10 öre i veckan i regel ej skulle medföra några svårigheter ens för de fattigaste att betala. Nämnda grundbelopp hava vi sedan ökat med en tioöring för varje steg till en högre löneklass och sålunda erhållit följande skala:

Pensionsavgifterna.

	avgift pr vecka	avgift per år.
1:sta inkomstklassen	10 öre;	kronor 5:20
2:dra »	20 »	» 10:40
3:dje »	30 »	» 15:60
4:de »	40 »	» 20:80
5:te »	50 »	» 26:—

Ifråga om de personer, som undantagas från försäkringsplikt, örensstämmer vårt förslag med Kungl. Maj:ts utom i det avseendet, att vi icke funnit skäl att från avgiftsplikt utesluta innehavare av förmögenhet till värde av 6,000—10,000 kronor, samt därför i olikhet med Kungl. Maj:ts förslag låtit försäkringen omfatta jämväl denna grupp av inkomsttagare.

Undantag från försäkringsplikten.

Avgiftspensionens belopp.

Mot kommitténs metod att bestämma avgiftspensionens belopp har riksförsäkringsanstalten framställt den anmärkningen, att pensionsbeloppets proportionalitet mot summan av de erlagda avgifterna har till följd att en person, som tidigt drabbas av invaliditet, erhåller en ytterst obetydlig pension i jämförelse med den, som sent blir invalid eller uppnår 67 års ålder utan att dessförinnan ha blivit invalid, och i överensstämmelse härmed har riksförsäkringsanstalten framlagt förslag om att avgiftspensionen för en viss årsavgift skulle utgå med samma konstanta belopp, när helst invaliditet inträder. Departementschefen har här emot invänt bland annat, att det för de försäkrade skulle komma att te sig egendomligt, om den som erlagt avgift endast något eller några få år, skulle få precis samma pension för sina avgifter som den vilken erlagt avgifter under t. ex. 40 år och alltså den omständigheten, huruvida avgifter erlagts för flere eller färre år, skulle vara utan inflytande på pensionens storlek.

För vår del kunna vi ej finna annat än att riksförsäkringsanstaltens anmärkning är i viss mån riktig. Otvivelaktigt är det önskvärt, att avgiftspensionen kan utgå med ett något större belopp vid tidigare inträffande invaliditet. På samma gång anse vi emellertid med departementschefen, att man ej kan låta den omständigheten, huruvida avgifter erlagts för längre eller kortare tid, bliva *alldeles* utan inflytande på pensionens storlek. I överensstämmelse härmed föreslå vi, att avgiftspensionen skall uppdelas i två delar, nämligen 1:o ett *grundbelopp*, som erhålles genom att multiplicera medeltalet av de erlagda pensionsavgifternas belopp med sex, och 2:o ett *förhöjningsbelopp*, som utgör femton procent av summan av de erlagda avgifterna. Genom en sådan anordning synes tillbörlig hänsyn vara tagen till bägge ovan omförmälda önskemål.

Pensions-tillägg.

Till den avgiftspension, som enligt nu nämnda grunder beräknas, föreslås, liksom i Kungl. Maj:ts förslag, ett pensionstillägg att utgå av allmänna medel. Men på de skäl, vi ovan anført, kunna vi ej finna det riktigt, att tillägget skall utgå endast till de försäkrade, vilkas årsinkomst ej uppgår till existensminimum, 300 kronor, samt för dem som hava en inkomst understigande detta belopp, avpassas efter behovet, sådant detta tager sig uttryck i skillnaden mellan existensminimum och inkomsten.

På samma gång finna vi det emellertid av kostnadshänsyn nödvändigt att i någon mån begränsa rätten till pensionstillägg. I sådant avseende föreslå vi tre restriktioner. Först och främst ansluta vi oss till

Kungl. Maj:ts förslag, att tillägget endast skall utgå till dem som äro invalider, således icke till dem som uppnått 67 års ålder, men hava sin arbetsförmåga i behåll. Vidare finna vi det vara överensstämmande med försäkringsprincipen, att tillägget i någon mån får karaktären av en belöning för ordentlig avgiftsbetalning samt endast tillkommer dem, som ej alltför kort tid tillhört försäkringen, och hemställa därför, att detsamma må tillkomma endast sådana försäkrade, för vilka under de fem kalenderåren närmast före det, då invaliditeten inträdde, de obligatoriska pensionsavgifterna blivt i behörig ordning erlagda. Och slutligen ha vi ansett oss kunna från rätten till det allmännas bidrag utestänga de pensionstagare, vilkas ekonomiska ställning under tiden närmast före invaliditetens inträde varit jämförelsevis god. I sistnämnda avseende ha vi därför ifrågasatt, att den som under de sista fem åren haft en årsinkomst av minst 2,500 kronor ej skulle vara berättigad till pensionstillägg. För att åskådliggöra innebörden av vårt förslag meddela vi här nedan några

Exempel på pensioner enligt detsamma.

Exempel.

Årsavgift.	Pension efter			
	10 år kronor	20 år kronor	30 år kronor	50 år kronor
5.20	109	116.80	124.60	140.20
10.40	148	163.60	179.20	210.40
15.60	187	210.40	233.80	280.60
20.80	226	257.20	288.40	350.80
26.00	265	304.—	343.—	421.—

En lönearbetare befinner sig exempelvis

i åldern	16—25	i löneklass	II	med	10,40	kronor	i årsavgift
»	»	26—35	»	III	»	15,60	»
»	»	36—40	»	IV	»	20,80	»
»	»	41—45	»	V	»	26,—	»
»	»	46—50	»	VI	»	20,80	»
»	»	51—65	»	VII	»	15,60	»

Pensionen blir då efter

	10 år		20 år		30 år		50 år	
	kronor		kronor		kronor		kronor	
Enligt vårt förslag.....	148	—	187	—	242	90	294	64
Enligt Kungl. Maj:ts förslag	9	—	33	—	72	—	127	50
Enl. d:o vid fullständig medellöshet	159	—	198	—	252	—	337	50

De årliga avgifter, som i det antagna fallet betalas av lönearbetaren själv, uppgå till

	Enligt vårt förslag	Enligt Kungl. Maj:ts förslag.
i ålder 16—25	kr. 5,20	kr. 3,00
» » 26—35	» 7,80	» 8,00
» » 36—40	» 10,40	» 13,00
» » 41—45	» 13,00	» 13,00
» » 46—50	» 10,40	» 13,00
» » 51—65	» 7,80	» 8,00

Pensions-
tilläggets
belopp.

Vad pensionstilläggets belopp beträffar, hava vi genom sakkunnig person med ledning av ålderdomsförsäkringskommitténs beräkningar låtit verkställa utredning, huru mycket av allmänna medel bör under de av oss angivna förutsättningar kunna utgå till varje pensionsberättigad invalid, utan att den av departementschefen beräknade totalsumman av det allmännas kostnad överskrides. Utredningen, som bifogas motionen, utvisar, att pensionstillägget bör kunna sättas till 70 kronor.

Väntetid.

Av kostnadshänsyn hava vi föreslagit en minimibetalning av tvåhundra sextio veckors avgifter såsom villkor för rätten till pension samt jämväl ifrågasatt, att alla 60-åringar, för vilka denna minimibetalning ej blivit fullgjord, skulle skiljas från försäkringen.

Fördelningen
av kostnaden
för pensions-
tilläggen.

Vad därefter fördelningen av kostnaden för pensionstilläggen beträffar, så synes ej något vara att invända mot förslaget att låta staten bära tre fjärdedelar därav. Vidkommande den återstående fjärdedelen, synes departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 28 sistlidne mars hava givit goda skäl för att låta landstingen bära densamma i dess helhet. Vad som avhållit departementschefen från att föreslå en sådan åtgärd synes egentligen hava varit önskan att åtminstone

i någon liten mån bibehålla primärkommunernas direkta intresse av pensioneringens genomförande för att därigenom sporra de kommunala pensionsnämnderna att förfara med erforderlig varsamhet beträffande utdelande av pensionstillägg och understöd. Denna önskan kan emellertid enligt vår mening så mycket mindre förtjäna att beaktas, som de många kommunala pensionsnämnderna ingalunda synas vara någon lämplig eller tilltalande form för pensioneringens lokala administration. Vi dela i detta avseende till fullo de betänkligheter, som uttalats av Konungens befallningshavande i Jämtlands län och Svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott, och vi tillåta oss därför föreslå, att den fjärdedel av det allmännas kostnader för pensionstilläggen, som icke täckes med statsmedel, i stället fördelas emellan landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, sålunda att varje landsting eller stad bestrider fjärdedelen av pensionstilläggen för de inom dess område bosatta pensionstagare. Genom en sådan anordning skulle ej blott vinnas de av departementschefen framhållna fördelarne, utan även vinnas garanti för större jämnhet och likformighet vid pensioneringens handhavande; och slutligen skulle därigenom beredas möjlighet att delvis med begagnande av redan befintliga anstalter genomföra behandling i syfte att förebygga invaliditet samt vård av sådana pensionärer, som på grund av sjukdom eller andra orsaker ej kunna taga hand om sig själva.

I fråga om sättet för pensionsavgifternas erläggande föreslå vi det tyska märkes-systemet, vilket system vi tillämpat med en del modifieringar och ändringar, som föreslagits dels i den svenska nya arbetareförsäkringskommitténs betänkande av år 1893 och dels i den finska invaliditetsförsäkringskommitténs betänkande av år 1908. Vi föreslå sålunda, att varje försäkringspliktig person skall vara försedd med ett pensionskort, vid vilket ett pensionsmärke fästes för varje avgift, som skall erläggas. Tillhör den försäkringspliktige första gruppen, d. v. s. är han lönearbetare, åligger det hans arbetsgivare att för honom anskaffa pensionsmärken och fästa dem å pensionskortet, därvid arbetsgivaren sedan har rätt att å arbetarens lön avdraga hälften av kostnaden för märkena. Det sammanlagda beloppet av de å pensionskortet fästade märkena antecknas sedan årligen i den försäkrades pensionsbok av pensionsnämndens ombud. Försäljningen av pensionsmärken förmedlas av postverket.*)

Sättet för pensionsavgifternas erläggande.

*) För att giva en ungefärlig föreställning huru vi tänkt oss pensionskortet bifogas ett formulär till »försäkringskort» enligt 1908 års finska lagförslag.

Vi äro ingalunda blinda för att det av oss sålunda förordade upp-
bördssystemet är förenat med vissa olägenheter. Men vi hålla före, att
dessa betyda mindre i jämförelse med de stora fördelar, som därigenom
vinnas. Först och främst synes det uppenbart, att avgifternas erläggande
för varje vecka i stället för en gång om året i sammanhang med
skatteuppbörden skall för de avgiftspliktige innebära en högst avsevärd
lättnad. Vidare bör givetvis upptagandet av lönearbetarnes avgifter ge-
nom deras arbetsgivare och de senares ansvarighet för desamma väsent-
ligen öka utsikten att avgifterna ordentligt betalas. Och slutligen med-
för det av oss förordade systemet möjlighet till en ganska betryggande
kontroll, utan att därför fordras en allt för detaljerad bokföring hos
pensionsmyndigheterna.

Beträffande upprättandet av längderna över de för varje år avgifts-
giftspliktige samt dessa längders tillhandahållande åt pensionsnämnderna
ansluta vi oss i allt huvudsakligt till Kungl. Maj:ts förslag.

Lättnader i
avgiftsplikten.

För att förekomma att avgiftsplikten må bliva allt för betungande
för de försäkrade föreslå vi två utvägar nämligen

1:o *beträffande andra gruppen* (= icke lönearbetare): rätt att efter
anmälan vinna befrielse från erläggande av halva avgiftsbeloppot mot
motsvarande nedsättning i avgiftspensionen samt

2:o *beträffande alla försäkrade*: rätt för hemortskommunen att i
ömmande fall, såsom på grund av tyngande försörjningsplikt, sjukdom
eller arbetslöshet, helt eller delvis erlagga pensionsavgiften för den för-
säkrade, utan att sålunda erlagd avgift får anses såsom fattigunderstöd
åt den, för vilken avgiften erlagts.

Sistnämnda åtgärd afser att bereda kommunerna tillfälle att genom
inbetalning av pensionsavgifter undgå framtida fattigvårdstunga. En
sålunda även i stor skala verkställd kommunal inbetalning av premier
för insolventa försäkrade personer skulle säkerligen i allt fall ej för-
orsaka kommunerna tillnärmelsevis så dryga kostnader, som de i Kungl.
Maj:ts förslag ifrågasatta utgifterna för ej blott en stor mängd årsavgif-
ter, utan även andelar i pensionstillägg samt till 150 resp. 125 kronor
per person uppgående kommunala tillägg.

Pensions-
nämndernas
sammansätt-
ning.

Vad pensionsnämndernas sammansättning beträffar, så föreslå vi,
för åstadkommande av erforderlig enhetlighet i arbetet, att deras ord-
förande må utses av pensionsstyrelsen.

Av ledamöterna skulle fyra utses av landstinget eller stadsfullmäk-
tige samt tre av representationer för de försäkrade eller deras arbets-
givare, nämligen en av vederbörande hushållningssällskap eller handels-

kammare (eventuellt fabriks- och hantverksförening) bland pensionsdistriktets arbetsgivare och två av de registrerade sjukförsäkrarna inom distriktet bland de därinom bosatta försäkrade, en ledamot inom vardera gruppen av dessa. Genom en sådan anordning skulle å ena sidan ett övervägande inflytande inom pensionsnämnden vara tillförsäkrat de korporationer, som hava att med en fjerdedel ansvara för det allmännas kostnader för försäkringen, men på samma gång skulle även de försäkrade själva hava fått tillfälle att göra sin stämman hörd vid pensionsärendenas avgörande. Det närmare anordnandet av valproceduren för sjukförsäkrarna torde lämpligen kunna hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

I fråga om de handlingar, som böra åtfölja ansökning om pension, hava vi ansett större garanti för en likformig och rättvis tillämpning av lagen vinnas genom föreskrift, att läkarebetyg angående sökandens hälsotillstånd åtminstone i regel skall bifogas. Härigenom kan i stället fordran på sökandens självdeklaration i berörda hänseende eftergivnas, och någon utredning angående hans ekonomiska förhållanden vid invaliditetens inträde är i enlighet med vad vi ovan föreslagit icke erforderlig.

Ansökan om pension.

Såsom vi redan i kritiken av Kungl. Maj:ts proposition antytt, anse vi kravet på anordningar i syfte att *förebygga invaliditet* ej böra eftergivnas vid en försäkring av ifrågavarande slag. I överensstämmelse härmed föreslå vi, att, då försäkrad person insjuknat och i följd därav varaktigt oförmåga kan befaras, pensionsnämnden *må kunna* till förebyggande därav och i enlighet med läkares utlåtande bereda den sjuke erforderlig behandling. Motsvarande rättighet föreslås för det fall att försäkrad, som redan blivit invalid, anses kunna genom lämplig behandling återfå arbetsförmågan. I intetdera fallet är således pensionsnämnden skyldig att ingripa: man väntar nämligen, att i de flesta fall nämnden ändå skall finna sig föranlåten att vidtaga erforderliga åtgärder. För att förmå försäkrade att ej motsätta sig det erbjudande, pensionsnämnden i berörda avseende kan komma att göra honom, föreslås såsom påföljd av hans vägran härutinnan förlust av rätten till honom eljest tillkommande pensionstillägg.

Åtgärder till förebyggande av invaliditet.

Men även om pensionstagare lider av sjukdom, som ej väntas kunna botas, liksom även för det fall att han av annan anledning är oförmögen att taga hand om sig själv, erfordras enligt vårt förmenande uttryckligen föreskrift om bemyndigande för pensionsnämnd att föranstalta

Anstaltsvård i andra fall

om erforderlig anstaltsbehandling samt därvid helt eller delvis tillgodogöra sig pensionsbeloppet för täckande av kostnaden. Vi hava därför i vårt förslag infogat en bestämmelse i dylikt syfte.

Frivillig försäkring.

Vad den frivilliga försäkringen beträffar, hysa vi tvivel, om densamma blivit på ett verkligen lyckligt sätt anordnad enligt det kungliga förslaget. Då emellertid denna anordning framför andra torde få anses såsom ett experiment och då i allt fall tillslutningen till den frivilliga försäkringen i början säkerligen torde bliva ganska ringa, hava vi ej ansett oss böra föreslå andra ändringar i denna del än avskaffandet av den utav Kungl. Maj:t förordade höjningen med en tredjedel för pensionstagare, som åtnjuta pensionstillägg. Denna höjning innebär nämligen enligt vårt förmenande ett ej tillräckligt motiverat premierande av de ekonomiskt bäst ställda bland pensionärerna.

Statstillskott till fonden.

Att särskilt i lagen meddela föreskrift om tillskott till fonden av statsmedel i förhållande till de av kvinnor erlagda avgifterna hava vi på grund av den ekonomiska utredning, vi låtit verkställa och som bifogas denna motion, icke ansett erforderligt.

Ansvar för arbetsgivare.

Angående ansvar för arbetsgivare, som försummar att på föreskrivet sätt fullgöra avgiftsplikt för sina arbetare eller i anledning av verkställd avgiftsbetalning gör större avdrag än lagen medgiver, hava vi föreslagit bestämmelser i överensstämmelse med nya arbetareförsäkringskommitténs betänkande.

Barnpensioneringen.

Det av Kungl. Maj:t framställda förslaget om barnpensionering kunna vi icke biträda. Visserligen anse vi denna fråga vara av synnerlig vikt och egnad att av statsmakterna snarast möjligt upptagas till allvarligt övervägande i hela dess omfattning. Men vi kunna ej anse det i propositionen föreslagna steget till dess lösning lyckligt eller välbetänkt. Det föreslås, att pensionsberättigad änka, änka eller ogift kvinna, som är invalid och har ett eller flera barn att försörja, skall — under viss förutsättning beträffande inkomsten — erhålla en pension av 60 kronor för varje barn. Så vitt vi kunna finna, har genom den av departementschefen vidtagna ändringen i det ursprungligen av herr Branting framställda förslaget de av svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott däremot framställda anmärkningar ingalunda förlorat sin giltighet, om ock naturligtvis deras räckvidd inskränkts. Fortfarande gäller, att en gift kvinna med barn, som övergivits av sin man, skulle

bliva sämre ställd än en ogift kvinna i samma belägenhet. Fortfarande gäller, att barnpensionen till ogift moder skulle utgå utan avseende på barnafadrens inkomster, oavsett huruvida modern verkligen vårdar barnet eller får det försörjt av andra, samt oavsett om vården är tillfredsställande eller ej. Då vi ej se oss i stånd att nu föreslå de ändringar i detta stycke, som skulle erfordras för att göra bestämmelsen antaglig, se vi oss nödsakade yrka avslag därå. På samma gång anse vi oss dock böra hemställa om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om verkställande av fullständig utredning av berörda fråga jämväl med hänsyn till dess sammanhang med frågorna om uttagande av barnuppfostningsbidrag av försumligen försörjare, om förskott å sådant bidrag av allmänna medel, om skärpt kontroll över barnavården samt om förmyndarevården. Då en del av dessa spörsmål redan äro under behandling i lagberedningen och kungl. fattigvårdskommittén, synes en sådan utredning ej behöva avsevärt fördröja ärendets avgörande.

Vad slutligen lagens övergångsbestämmelser angår, våga vi vörd- samt anhålla, att, därest det särskilda utskottet helt eller delvis skulle finna vårt förslag värt beaktande, utskottet, med de större resurser, som stå till dess förfogande, behagade låta utarbета det förslag, som i så dant hänseende kan befinnas erforderligt.

Övergångs-
bestämmelser.

På grund av vad vi sålunda anfört, få vi hemställa,

1:o) att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Förslag till lag om allmän pensionsförsäkring.

Lagförslag.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Lika med 1 § i Kungl. Maj:ts förslag.

2 §.

Lika med 2 § i Kungl. Maj:ts förslag.

3 §.

Lika med 3 § i Kungl. Maj:ts förslag.

Om avgiftsplikt.

4 §.

Mom. 1. De försäkrade indelas i två grupper, vilka omfatta:

Första gruppen: personer, vilka äro mot avlöning anställda i annans arbete, och

Andra gruppen: samtliga övriga försäkrade.

Mom. 2. Vardera av nämnda grupper indelas i fem inkomstklasser.

Inom *första gruppen* omfatta:

I inkomstklassen: personer, vilkas veckolön icke uppgår till 10 kronor;

II inkomstklassen: personer, vilkas veckolön uppgår till 10, men icke till 16 kronor;

III inkomstklassen: personer, vilkas veckolön uppgår till 16, men icke till 24 kronor;

IV inkomstklassen: personer, vilkas veckolön uppgår till 24, men icke till 30 kronor; samt

V inkomstklassen: personer, vilkas veckolön uppgår till minst 30 kronor.

Inom *andra gruppen* omfatta:

I inkomstklassen: personer, vilkas inkomst under sistförflutna året icke uppgått till 500 kronor;

II inkomstklassen: personer, vilkas inkomst under sistförflutna året uppgått till 500, men icke till 800 kronor;

III inkomstklassen: personer, vilkas inkomst under sistförflutna året uppgått till 800, men icke till 1,200 kronor;

IV inkomstklassen: personer, vilkas inkomst under sistförflutna året uppgått till 1,200, men icke till 1,500 kronor; samt

V inkomstklassen: personer, vilkas inkomst under sistförflutna året uppgått till minst 1,500 kronor.

Mom. 3. Såsom avlöning anses jämväl andel i vinst samt naturaförmåner, de senare uppskattade efter i arbetsorten gängse pris.

Mom. 4. Torpare, vilkas arrende helt eller delvis utgår i fullgörande av dagsverken åt jordägaren, hänföras till första gruppen av försäkrade, och skall deras indelning i inkomstklasser ske på grund av deras veckoinkomst.

Hustrur, som ej åtnjuta egen inkomst, hänföras:

- a) om de äro gifta med manliga försäkrade i klass I och II: *till klass I*;
 b) om de äro gifta med manliga försäkrade i klass III: *till klass II*;
 c) om de äro gifta med manliga försäkrade i klass IV och V: *till klass III*.

5 §.

Pensionsavgiften utgör:

		per vecka		per år
för försäkrad i klass	I:.....	10 öre;	5 kronor	20 öre
» » » »	II:.....	20 » ;	10 »	40 »
» » » »	III:.....	30 » ;	15 »	60 »
» » » »	IV:.....	40 » ;	20 »	80 »
» » » »	V:.....	50 » ;	26 »	

6 §.

Pensionsavgift erlägges ej av någon för år före det, under vilket han fyller sexton år, eller efter det, under vilket han fyllt sextiosex år, eller för år, för vilket han icke är i riket mantalsskriven. Pensionsavgift erlägges ej heller av den, som är till arbete varaktigt oförmögen.

Från avgiftsplikt undantages jämväl

dels den, i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till värde av minst 10,000 kronor;

dels

a) ordinarie innehavare av tjänst, å vilken lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension eller lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar äger tillämpning;

b) delägare i telegrafverkets eller folkskollärarnas pensionsinrättning samt i arméns eller flottans pensionskassa;

c) ordinarie innehavare av prästerlig tjänst;

dels ock hustru till sålunda undantagen person.

I öfrigt ankommer på Konungens prövning, huruvida och under vilka villkor personer, som på grund av anställning i allmän eller enskild tjänst eller såsom medlemmar av pensionsinrättning eller livränteanstalt äro tillförsäkrade pension, ävensom hustru till sådan person, må undantagas från avgiftsplikt enligt denna lag.

Om pension.

7 §.

Pension utgöres dels av ett *grundbelopp*, som erhålles genom att multiplicera medeltalet av de erlagda pensionsavgifternas belopp med sex, dels ock ett *förhöjningsbelopp*, som utgör femton procent av summan av de erlagda pensionsavgifterna.

Därjämte utgår av allmänna medel ett tillägg å 70 kronor till pensionen för varje till arbete varaktigt oförmögen pensionstagare, för vilken under de fem kalenderåren närmast före det, då arbetsoförmågan inträdde, eller, om arbetsoförmågan inträder efter det 66:te levnadsåret, närmast före sistnämnda år pensionsavgifter på grund av 4 och 5 §§ här ovan blivit erlagda och vilkens årsinkomst under berörda fem år ej överstigit 2,500 kronor.

8 §.

Erhåller försäkrad, som blivit till arbete oförmögen, på grund av lagen om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, lika stor eller större livränta än den pension, som borde tillkomma honom enligt denna lag, må sådan pension icke till honom utbetalas, men är han i stället berättigad att återbekomma hälften av de för honom erlagda pensionsavgifterna.

Om den till följd av olycksfallet utgående livräntan är mindre än den pension, som tillkommer den försäkrade enligt denna lag, erhåller han av den senare endast den del, varmed densamma överskjuter livräntans belopp.

9 §.

Lika med 8 §, första stycket i Kungl. Maj:ts förslag.

10 §.

Mom. 1. För att pension skall till försäkrad utgå, erfordras, förutom att han är till arbete varaktigt oförmögen, att pensionsavgifter för honom blivit för minst tvåhundra sextio veckor erlagda samt att den försäkrade icke ådragit sig oförmågan till arbete uppsåtligen eller vid förövändet av grövre brott, varför straff blivit av domstol honom ådömt.

Mom. 2. Försäkrad, för vilken pensionsavgifter ej erlagts för tvåhundra sextio veckor, då han fyller sextio år, vare från försäkringen skild.

11 §.

Om pensionstagare i följd av dryckenskap eller eljest oordentligt levnadssätt blivit eller måste antagas bliva i behov av fattigvård, må vederbörande pensionsnämnd besluta, att tillägget tills vidare indrages; och tillfaller sålunda indraget pensionstillägg den kommun, till vilken pensionstagaren i fattigvårdshänseende hör.

12 §.

Kostnaden för pensionstilläggen bestrides till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av landstingen och de städer, som icke deltaga i landsting, sålunda, att varje landsting och stad, som icke deltagar i landsting, bestrider fjärdedelen av pensionstillägget för pensionstagare, som var inom landstingsområdet eller staden mantalsskriven vid den tid, från vilken tillägget bestämts att utgå.

Landstingens och de i landsting ej deltagande städernas andelar i pensionskostnaden uträknas av pensionsstyrelsen. Angående tid och sätt för gäldande av dessa andelar förordnas av Konungen.

Om fonden.

13 §.

Pensionsavgifterna ingå till en fond, vilken förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och Riksdag.

14 §.

Lika med 13 § i Kungl. Majts förslag, dock med den ändringen, att »12 §» utbytes mot »13 §» och »6 §» utbytes mot »7 §.»

Om pensionsavgifternas erläggande.

15 §.

Pensionsavgift för försäkrad, tillhörande första gruppen, erlägges för varje vecka av den försäkrades arbetsgivare med rätt för denne att från den försäkrades arbetslön avdraga hälften av avgiften.

Den arbetsgivare, hos vilken den försäkrade under en kalendervecka först varit en hel dag i arbete, skall erlägga pensionsavgiften för den veckan, och skall vid fastställandet av inkomstklassen arbetsförtjänsten för veckan beräknas efter den lön, denne arbetsgivare erlagt.

Vad i denna lag är för arbetsgivare stadgat skall i fråga om besättning å fartyg åligga fartygets befälhavare.

16 §.

Pensionsavgifterna erläggas medelst pensionsmärken, vilka fästas vid den försäkrades pensionsskort. Det sammanlagda beloppet av de å pensionskortet fästade pensionsmärkena antecknas en gång om året i den försäkrades pensionsbok.

17 §.

Pensionsmärken, motsvarande avgiften för en vecka, för två veckor, för fyra veckor och för tolv veckor, skola finnas för varje inkomstklass. På pensionsmärket angivas inkomstklass, veckoantal och penningvärde.

Postverket förmedlar försäljningen av pensionsmärken. Pensionsstyrelsen är berättigad att jämväl annorledes tillhandahålla allmänheten pensionsmärken. Under varje år må ej andra pensionsmärken försälgas än de, som bära det årets beteckning.

Varje års pensionsmärken må ej användas till erläggande av pensionsavgifter för tiden före början av nästföregående kalenderår.

18 §.

Pensionskort skall upptaga den försäkrades namn, födelseår och -dag samt födelseort, dagen, då kortet utgivits och återlämnats, samt den försäkrades och kortets ordningstal ävensom 52 rutor för infästade av pensionsmärken. Å pensionskortet avtryckas även de viktigaste stadgandena angående användningen av pensionsmärken och pensionskort.

19 §.

Pensionsbok utställs på den försäkrades namn, och bära å densamma antecknas den försäkrades födelseår och dag samt födelseort, det landstingsområde eller den stad, varest den försäkrade först inträdde i försäkringen, och pensionsbokens ordningsnummer.

I pensionsboken skall denna lag avtryckas.
Pensionskort och pensionsböcker tillhandahållas av pensionsnämnderna.

20 §.

Mom. 1.

Arbetsgivare skall för varje försäkrad, som under veckans lopp varit i hans arbete, å dennes pensionskort fästa pensionsmärke, motsvarande den till honom erlagda lönen, så framt icke annan arbetsgivare för samma vecka redan anbragt pensionsmärke.

Försummar försäkrad person, tillhörande första gruppen, att förse sig med pensionskort, skall arbetsgivaren på hans bekostnad anskaffa sådant.

Mom. 2. Försäkrad, tillhörande andra gruppen, skall för var vecka eller för var andra eller fjärde eller tolfte vecka å sitt pensionskort fästa pensionsmärke, motsvarande den inkomstklass, han under den tid, för vilken avgiften gäller, tillhört.

21 §.

Varje försäkrad är skyldig att å tid och plats, som av pensionsnämnden bestämmes, en gång om året uppvisa sitt pensionskort för pensionsnämndens ombud, som därvid skall makulera kortet samt i den försäkrades pensionsbok anteckna sammanlagda beloppet av de å det samma fästade pensionsmärkena.

22 §.

Varje år, sedan mantalslängden för kommunen blivit i stadgad ordning justerad, skall av mantalsskrivningsförrättaren uppgöras förteckning över de i längden upptagna personer, som vid årets början uppnått femton, men icke sextiosex års ålder. I förteckningen, som uppgöres enligt fastställt formulär, anges för varje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad, varjämte för envar, som under nästföregående år varit undantagen från avgiftsplikt, anteckning göres härom.

Förteckningen tillstalles pensionsnämnden samtidigt med att den justerade mantalslängden enligt gällande författning överlämnas till taxeringsnämndens ordförande. Sedan förteckningen kommit pensionsnämnden tillhanda, beslutar nämnden, på grund av inhämtade upplys-

ningar och i övrigt kända förhållanden, för varje i förteckningen upptagen person, huruvida för året avgiftsplikt må åligga honom, varjämte om beslutet anteckning göres i förteckningen.

Därefter överlämnas förteckningen till kommunalnämnden å landet eller till magistraten eller stadsstyrelsen i stad, vilken myndighet ombesörjer, att avskrift av densamma hålles tillgänglig för allmänheten under tiden från och med den 1 till och med den 10 juli å ställe, som minst fjorton dagar förut kungöres i kyrkan och tillika på annat lämpligt sätt tillkännagives. Härigenom skall envar som vederbör anses hava erhållit del av förteckningens innehåll. Sedan nämnda tid gått till ända, återställs förteckningen till pensionsnämnden.

De personer, som finnas upptagna i förteckningen, skola anses avgiftpliktiga från och med kalenderåret näst efter det, under vilket förteckningen varit kungjord.

Närmare bestämmelser angående sättet för inbetalningen och indrivningen av pensionsavgifter samt kontrollen därå meddelas av Konungen.

23 §.

Önskar försäkrad, tillhörande andra gruppen, vinna befrielse från hälften av den honom enligt 5 § åliggande pensionsavgift, vare han därtill efter anmälan hos pensionsnämnden berättigad, mot skyldighet att vidkännas motsvarande nedsättning i pensionsbeloppet.

24 §.

Är försäkrad på grund av sjukdom, arbetslöshet honom åliggande försörjningsplikt för minderåriga barn eller andra dylika omständigheter ur stånd att erlägga honom enligt denna lag åliggande pensionsavgift, kan denna helt eller delvis erläggas av den kommun, i vilken den försäkrade har hemortsrätt eller fast bostad. Sålunda av kommun erlagd pensionsavgift må ej anses såsom fattigunderstöd åt den, för vilken avgiften erlagts.

25 §.

Ändring i pensionsnämnds beslut enligt 22 eller 23 § må av enskild sakägare sökas genom besvär inom tid och i den ordning, som angående besvär över taxeringsnämnds beslut är stadgat, dock att, där

ändring sökes i beslut rörande fråga, huruvida någon skall på grund av varaktig oförmåga till arbete undantagas från erläggande av pensionsavgift, besvären skola anföras hos pensionsstyrelsen inom utgången av juli månad. Har pensionsavgift blivit den klagande påförd, är han ändock skyldig att erlægga avgiftsbeloppet med rätt att återfå vad han finnes hava för mycket erlagt.

Har ändring i beslut, varom här är fråga, gjorts av annan myndighet än pensionsstyrelsen, skall genom den myndighets försorg anmälan härom ofördröjligen ske hos pensionsstyrelsen.

Menar någon, vilken pensionsavgift påförts, att för honom sedermera sådant förhållande inträtt, att han, då avgiften skall erläggas, bör undantagas från avgiftsplikt, må frågan hänskjutas till ordföranden i vederbörande pensionsnämnd. Den, som med ordförandens utlåtande ej åtnöjes, må underställa frågan pensionsnämndens avgörande. Intill dess nämndens beslut i ämnet meddelats, skall det besked, som ordföranden givit, lända till efterrättelse.

Om pensionsnämnder.

26 §.

Varje landstingsområde samt stad, som ej deltagar i landsting, bildar ett pensionsdistrikt.

27 §.

För varje pensionsdistrikt skall finnas en pensionsnämnd, bestående av en ordförande och sju ledamöter.

Ordförande i pensionsnämnd och suppleant för honom förordnas av pensionsstyrelsen för fyra år i sänder.

Fyra ledamöter i pensionsnämnden jämte ett lika antal suppleanter för dem väljas varje gång för fyra år av landstinget eller stadsfullmäktige. Halva antalet av de sålunda utsedda ledamöterna samt halva antalet av suppleanterna avgår efter lottning vid slutet av andra året från det denna lag trätt i kraft.

Av de återstående tre ledamöterna i pensionsnämnden jämte lika många suppleanter för dem utses *en* ledamot och *en* suppleant, å landet av distriktets hushållningssällskap och i stad av handelskammaren eller,

där sådan ej finnes, av fabriks- och hantverksföreningen samt *två* ledamöter och *två* suppleanter för dem av de registrerade sjukkassor, som hava sitt säte inom distriktet. Den förstnämnda av dessa ledamöter och suppleanten för honom utses bland de inom distriktet bosatta arbetsgivare. De bägge sistnämnda ledamöterna och suppletterna för dem utses bland de inom distriktet bosatta avgiftspliktiga personer, en ledamot och en suppleant bland dem som tillhöra första gruppen samt en ledamot och en suppleant bland dem som tillhöra andra gruppen, enligt de i 4 § meddelade bestämmelser. Valen ske varje gång för en tid av fyra år. Närmare bestämmelser om sättet för valens verkställande meddelas av Konungen.

Avgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställes fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångna återstått.

Sedan val av ledamot eller suppleant ägt rum, skall underrättelse om den valdes namn och bostad ofördröjligen meddelas pensionsnämndens ordförande.

28 §.

Ordförande eller ordförandes suppleant samt ledamot eller ledamots suppleant i pensionsnämnd må endast den man eller kvinna vara, som är inom pensionsdistriktet boende och som uppnått myndig ålder samt är i besittning av medborgerligt förtroende och råder över sig och sitt gods. Gift kvinna vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöva uppdrag, varom nu är fråga.

Ej må annan kunna avsäga sig uppdrag, som nu nämnts, än ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget, den, som under de fyra sistförflutna åren tjänstgjort såsom ordförande eller ledamot i pensionsnämnd samt den, som eljest uppger hinder, som av vederbörande valkorporation godkännes.

29 §.

Pensionsnämnd har, förutom att i allmänhet övervaka denna lags efterlevnad inom pensionsdistriktet, att vid behandling av ärenden rörande pension förfara på sätt i 39 § angives samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i denna lag och de föreskrifter, som angående pensionsnämnder av Konungen meddelas.

30 §.

Pensionsnämnd sammanträder minst en gång i var månad å tid och ställe, som nämnden bestämmer. Dessutom sammanträder nämnden på kallelse av ordföranden, så ofta han med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt. Tid och ställe för sammänträde låte ordföranden minst fjorton dagar förut kungöra i kyrkan samt tillika på annat lämpligt sätt bringa till allmänhetens kännedom; varjämte ombud, som i 34 § omförmäles, skall om sammanträdet genom ordförandens försorg i god tid underrättas.

Ordföranden och ledamöterna skola för sin inställelse vid sammanträdena av pensionsdistriktet åtnjuta ersättning till belopp, som av landstinget eller stadsfullmäktige bestämmes.

31 §.

Pensionsnämnd må ej handlägga ärende, där icke, förutom ordföranden, minst fyra ledamöter äro tillstädes.

Inträffar för ordförande eller ledamot sådant hinder, att han ej kan inställa sig vid sammanträde, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta vederbörande suppleant; och vare sålunda underrättad uppleant skyldig att utan vidare kallelse infinna sig.

Ordförande, ledamot eller vederbörligen kallad suppleant, som utan av pensionsnämnden godkänt förhinder utebliver från nämndens sammanträde, ävensom ordförande eller ledamot, vilken vid inträffat förhinder uraktlåter att underrätta suppleant, skall till pensionsdistriktets kassa böta, ordföranden eller hans suppleant tjugufem kronor samt ledamot eller hans suppleant fem kronor. Därest sammanträdet i anseende till de närvarande ledamöternas fåtalighet måste inställas eller upplösas, böte ledamot eller suppleant dubbelt. Om uttagande av sådana böter förordnar Konungens befallningshavande efter anmälan av ordföranden eller ledamot i vederbörande pensionsnämnd eller av pensionsstyrelsens ombud i orten.

32 §.

Å pensionsnämnds sammanträde skola till prövning företagas de sedan nästförande sammanträde inkomna ärenden, och skall ärende genast avgöras, där icke nämnden för vederbörandes hörande eller eljest i följd

av särskilda omständigheter finner uppskov oundgängligen erfordras. Dock skall i sådant fall ärendet bringas till slut å näst därpå följande sammanträde.

Äro vid omröstning rösterna lika delade, gäller den mening, ordföranden biträder.

33 §.

Pensionsnämnds ordförande åligger att enligt fastställt formulär hålla register över gjorda framställningar och inkomna ansökningar. Han förer vid nämndens sammanträden protokoll eller är för dess ordentliga förande ansvarig, ombesörjer skriftväxlingen, emottager alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar samt vårdar nämndens handlingar.

Ordföranden äger av pensionsdistriktet åtnjuta gottgörelse för de honom genom uppdraget åsamkade kostnader samt skäligt arvode, som bestämmes av landstinget eller stadsfullmäktige.

Protokollet skall innehålla uppgift å de vid sammanträdet närvarande ledamöterna av pensionsnämnden samt redogörelse för de ärenden, som vid sammanträdet förekommit, ävensom för de beslut, som av nämnden fattas.

Protokollet för varje sammanträde skall genast justeras; dock må pensionsnämnd särskilt för varje gång uppdraga åt två ledamöter att jämte ordföranden verkställa justeringen sist inom åtta dagar efter sammanträdet slut.

Sedan protokollet för sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå de beslut, som fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag gjordes.

34 §.

För varje pensionsdistrikt skall finnas ett av pensionsstyrelsen förordnat ombud.

Ombud äger närvara vid vederbörande pensionsnämnds sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. I övrigt har ombudet att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som varda av pensionsstyrelsen meddelade.

35 §.

Styrelsen för registrerad sjukkasse, som under nästföregående år åtnjutit statsbidrag, är skyldig att inom den kommun, där sjukkassan har sitt säte, på anmodan av pensionsdistriktets pensionsnämnd och i enlighet med dess anvisningar biträda nämnden vid kontrollen över de försäkrades inbetalning av pensionsavgifter, så ock vid granskningen av inkomna ansökningar om pension.

Närmare föreskrifter om sättet för denna skyldighets fullgörande meddelas av Konungen.

36 §.

I de kommuner, där sådant finnes erforderligt, äger pensionsnämnd anställa särskilda ombud för handhavande av de uppgifter, som i 35 § omförmäles.

37 §.

Ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av pensionsdistriktet samt av de i 34 § omförmälda ombud sökas hos pensionsstyrelsen genom besvär, vilka skola ingivas till pensionsnämndens ordförande eller i betalt brev med allmänna posten vara till denne inkomna sist å trettionde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad, då sådant skedde. Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anföra besvär. Över inkomna besvär skall nämnden avgiva yttrande, varefter handlingarna i ärendet av ordföranden så snart ske kan insändas till pensionsstyrelsen.

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras.

Om ansökning rörande pension.

38 §.

Ansökning rörande pension göres hos pensionsnämnden i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven.

Ansökningen, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla upplysningar angående sökandens arbetsförmåga samt vad i övrigt till utredande av hans pensionsrätt må erfordras. Vid ansökningen fogas

- 1) prästbevis angående sökandens ålder,
- 2) sökandens pensionsbok,

3) läkareintyg angående sökandens hälsotillstånd. Pensionsnämnd äger dock att, därest sökanden är bosatt å landet samt anskaffande av läkareintyg skulle för honom medföra särskilda svårigheter, i stället för läkareintyg godkänna intyg av två trovärdiga män, bosatta inom samma kommun som sökanden.

Har sökanden fyllt 67 år, är intyg om hans hälsotillstånd ej erforderligt.

39 §.

Är ansökning gjord rörande pension, skall pensionsnämnden pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och återopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida sökanden äger rätt till pension.

Sedan den i 37 § stadgade besvärstid gått till ända, skall, evad besvär anförts eller icke, beslutet i ärendet jämte tillhörande handlingar av ordföranden ofördröjligen insändas till pensionsstyrelsen.

Där sökanden funnits berättigad till pension, skall pensionsstyrelsen beräkna och fastställa beloppet samt utfärda pensionsbrev, som genom nämndens försorg tillställas pensionstagaren. Uppgår det beräknade beloppet icke till sex kronor om året, må dock pension ej utgå och förty ej heller pensionsbrev utfärdas.

Finnes pensionsnämnds beslut strida mot denna lag, äger pensionsstyrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, att återförvisa ärendet till förnyad prövning.

Vad om ansökning rörande pension samt om handläggning av sådant ärende stadgats gäller i tillämpliga delar jämväl om ärende rörande indragning av pension. Innan pensionsnämnd fattar beslut i ärende rörande minskning eller indragning av pension, skall nämnden lämna pensionstagaren tillfälle att yttra sig.

Om pensions utbetalande.

40 §.

Pension utgår från den dag rätt till pension inträtt, vilket, då annat förhållande ej visas, anses hava skett den dag pensionen sökes, till utgången av den månad, under vilken pensionstagaren avlidit eller pensionens indragning beslutats.

41 §.

Utbetalning av pension verkställs genom postsparbankskontoret i den ort, där pensionstagaren vistades, då ansökning om pension gjordes,

därest icke i ansökningen uppgivits annat postsparbankskontor. Anvisning å det postsparbankskontor, genom vilken utbetalningen sker, skall lämnas i pensionsbrevet. Avflyttar pensionstagare till annan ort, eller önskar pensionstagare eljest pensionens utbetalande genom annan än förut angivet postsparbankskontor, må pensionsstyrelsen förordna om utbetalningens verkställande genom annat postsparbankskontor.

Pension må för varje kalendermånad lyftas tidigast den 15 i samma månad eller, om den dagen inträffar å sön- eller helgdag, nästpåföljande söckendag, dock att, om pension utgår till någon, som flyttar ur riket, beloppet utbetalas allenast en gång för varje år efter ingången av därpå följande år.

Pensionsbelopp, som ej lyftats inom ett år, sedan det till betalning förfallit, vare förverkat och tillfalle den i 13 § omnämnda fonden.

Om åtgärder i syfte att förebygga oförmåga till arbete samt om anstaltsvård.

42 §.

Har försäkrad person insjuknat och kan i följd därav varaktig oförmåga till arbete befaras, är pensionsnämnden berättigad att till förebyggande härav i enlighet med läkares utlåtande bereda den sjuke vård genom behandling å sjukhus, sanatorium eller vid badort eller på annat ändamålsenligt sätt.

Lag samma vare i fråga om försäkrad, som blivit till arbete oförmögen, men som anses kunna genom ändamålsenlig vård återfå arbetsförmågan.

43 §.

Vårdas pensionstagare, som är gift eller har minderårigt barn, å sjukhus, är hans familj berättigad att uppbära hälften av den honom eljest tillkommande pension.

44 §.

Vägrar försäkrad att underkasta sig sådan sjukvård, som i 42 § sägs, då sådan av pensionsnämnd erbjudes honom, vare han förlustig rätten till honom eljest tillkommande pensionstillägg.

45 §.

Är pensionstagare till följd av sjukdom eller orkeslöshet oförmögen att taga hand om sig själv eller kan det på grund av hans dryckenskap eller oordentliga levnadssätt befaras, att han skall falla fattigvården till last, vare pensionsnämnd berättigad att hänvisa honom till sjukhus, ålderdomshem eller annan lämplig anstalt för erhållande av vård, och må i sådant fall pensionsbeloppet helt eller delvis användas till betäckande av kostnaden för dylik vård.

Om frivilliga avgifter.

46 §.

För att vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda sextiosju år erhålla pension utöver vad ovan i denna lag stadgas, vare det envar svensk man eller kvinna, som fyllt femton år, medgivet att, på sätt Konungen bestämmer, erhålla försäkring genom erläggande av frivilliga avgifter. Dylika avgifter må för varje gång ej erläggas med mindre belopp än en krona eller, där högre belopp erlägges, annorlunda än med helt antal kronor, och ej heller må för någon under ett kalenderår avgifter erläggas till högre sammanlagt belopp än det antal kronor, som motsvarar halva antalet fyllda levnadsår.

De frivilliga avgifterna ingå till den i 13 § omnämnda fonden.

Årliga beloppet av pension enligt denna § skall utgöra för varje erlagd avgift en och en tredjedels procent av avgiftens belopp för varje helt år, som förflutit från den dag avgiften erlades till den dag, från vilken pensionen utgår.

Finnes någon hava försummat att fullgöra honom enligt 5 § åliggande avgiftsplikt för år, varunder frivillig avgift för honom erlagts, skall vid bestämmande av pensionens belopp hänsyn ej tagas till den frivilliga avgiften i vidare mån än denna avgifts belopp må överstiga beloppet av den försummade avgiften.

Beträffande avgifter och pensioner, som i denna § avses, länder i tillämpliga delar till efterrättelse vad 14 § innehåller om verkställande av undersökning å vissa tider av pensionsvillkor och fond, om ändring av villkoren och om gottgörelse med statsmedel av möjligen uppkommen brist.

47 §.

Rätt till pension enligt denna lag kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

Ansvarsbestämmelser.

48 §.

Arbetsgivare, som underlåter att fullgöra vad honom enligt 15 och 16 §§ i avseende å pensionsmärkens infästade åligger, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Arbetsgivare skall jämväl ersätta all den skada, som kan uppstå därigenom, att avgifterna ej blivit i rätt tid erlagda.

49 §.

Arbetsgivare, som å försäkrads avlöning gör större avdrag än i 15 § medgives, böte från och med fem till och med tvåhundra kronor, där ej förfarandet är belagt med straff enligt strafflagen.

50 §.

De närmare föreskrifter, som utöver vad denna lag innehåller finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

samt

2:o) att Riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 126, i vad den innefattar förslag om pensioner av allmänna medel till barn, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt verkställa en allsidig utredning ej mindre av nu omförmälda spörsmål än även av de därmed sammanhängande frågorna om uttagande av barnförsörjningsbidrag från tredskande fäder och mödrar, om förskott å sådana bidrag från det allmännas sida, om skärpt kontroll över vården av barn och om en förbättrad förmyndarevård, samt efter utredningens avslutande snarast möjligt till Riksdagen inkomma med de förslag, vartill densamma kan föranleda.

Skrivelseförslag angående barnpensioneringen.

Stockholm den 12 april 1913.

Jakob Pettersson.

Karl Starbäck.

Johan Nydal.

J. P. Igel.

Bilaga A.

Herrar Jakob Pettersson, Karl Starbäck, Joh. Nydal och J. P. Igel hava anmodat mig att med ledning av de beräkningar, som fogats vid ålderdomsförsäkringskommitténs den 9 november 1912 avgivna betänkande, söka göra en utredning, huru stort belopp av allmänna medel under de förutsättningar, som angivas i den av bemänte herrar avgivna motion angående lag om allmän pensionsförsäkring, kan såsom pensionstillägg meddelas åt varje pensionsberättigad invalid, utan att den av statsrådet och chefen för civildepartementet i Kungl. Maj:ts proposition nr 126 beräknade totalsumman av det allmännas kostnad för pensioneringen överskrides. Med anledning härav får jag meddela följande

Enligt ålderdomsförsäkringskommitténs utredning (se sid. 184, del II) skulle antalet arbetsoförmögne efter avdrag i enlighet med vad här avses för personer, som endast kortare tid varit försäkrade, och med bibehållande av den förmögenhetsgräns av 6,000 kronor, som i Kungl. Maj:ts prop. uppstälts, enligt 1907 års förhållanden bliva 475,000. Kostnaderna för ett pensionstillägg å 70 kronor till varje invalid under dessa förutsättningar skulle därför uppgå till

$$475,000 \times 70 = 33,250,000 \text{ kronor.}$$

Emellertid har förmögenhetsgränsen i motionärernas förslag höjts från 6,000 till 10,000 kronor. Betydelsen av denna höjning kan ej med ledning av den av kommittén offentliggjorda statistiken utredas.

Den härav ökade kostnaden torde likväl i viss mån motvägas genom en del bestämmelser, som motionärerna upptagit i sitt förslag. Hit höra karensbestämmelsen om fem år, bestämmelsen om fem års enlagda avgifter före invaliditetens inträdande, bestämmelsen, att pensionstillägg ej utgår till arbetsoförmögne, vilkens årsinkomst under de fem kalenderåren närmast före det, då arbetsoförmågan inträdde, överstigit 2,500 kronor, bestämmelsen i 10 § mom. 2, att försäkrad, för vilken ej pensionsavgifter erlagts för tvåhundra sextio veckor, då han fyllt sextio år, vare från försäkringen skild, samt bestämmelsen i 8 §, att pension till person, som äger rätt att uppbära livränta enligt lagen om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, skall reduceras.

Motionärerna hava vidare ansett sig vid avgiftspensionens beräkning kunna uppställa beräkningsgrunder, likartade med de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna, utan att särskilt statsbidrag på grund härav skall beräknas utgå.

Som stöd härför kan anföras, att de av ålderdomsförsäkringskommittén antagna beräkningsgrunderna med sannolikhet tåla en jämkning, utan att säkerheten hos beräkningarna äventyras. Sålunda kan man vara berättigad anse antagandet, att invaliddödligheten i Sverige är 0,55 av motsvarande dödlighet i Tyskland, ligger väl mycket på den säkra sidan. Den av kommittén antagna räntefoten av $3\frac{1}{2}\%$ erbjuder likaledes en mycket stor säkerhetsmarginal. I det samtidigt föreliggande norska majoritetsförslaget till lov om uførheds og alderstrygd äro beräkningarna utförda på grundvalen av 4% , under det kommitténs minoritet förordar en räntefot av $3\frac{3}{4}\%$. De av den norska kommittén anförda skälen för det berättigade i att antaga en högre räntefot än $3\frac{1}{2}\%$ torde även kunna gälla, vad Sverige vidkommer. I varje fall

torde ej säkerheten äventyras, om en räntefot av $3\frac{3}{4}\%$ lades till grund för beräkningarna. Den svenska ålderdomsförsäkringskommittén har vidare ej tagit någon hänsyn till avgången genom emigration. Denna avgång, som i vårt land är rätt avsevärd, verkar i samma riktning som en ökad dödlighet och är i vissa av de yngre åldersklasserna betydligt större än avgången genom död.

Med hänsyn härtill och till den försiktighet, som i övrigt i de av ålderdomsförsäkringskommittén gjorda antagandena iakttagits, torde man vara berättigad antaga, att den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna procentsatsen vid avgiftspensionens beräkning skulle utan särskilt tillskott av statsmedel till pensionsfonden kunna tillämpas i det av motionärerna framlagda förslaget.

Stockholm den 12 april 1913.

N. V. E. Nordenmark.

Fil. doktor.

Bilaga B.

<p>Försäkringskort</p> <p>från</p> <p>Allmänna Försäkringsanstalten</p> <p>i Finland</p>		
<p><small>Den försäkrades släkt- och döpnamn. (Äfven det ursprungliga släktnamnet)</small></p>		
Födelsedag:		
Födelseort:		
	<small>Stad eller socken.</small>	
	<small>By.</small>	
Den försäkrades	<div style="display: inline-block; border-left: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin-right: 5px;"></div>	<small>signum.</small>
Försäkringskortets	<div style="display: inline-block; border-bottom: 1px solid black; width: 40px; margin-right: 5px;"></div>	<small>signum.</small>
Dagen, då försäkringskortet utgafs:		
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content;"> <p>Försäkringsnämndens sigill.</p> </div>	<p><small>Försäkringsnämndens föreståndare.</small></p>	

(Utom vidstående titelsida innehåller försäkringskortet dels omstående uppgifter angående invaliditets- och åldersförsäkringen, dels å baksidan den ävenledes å sid. 54 i förminskad skala återgivna ruttabellen med tillhörande texttrader.)

Några uppgifter angående Invaliditets- och åldersförsäkringen.

Efter sin arbetsförtjänst hänföres de försäkrade till 6 försäkringklasser med följande veckoafgifter:

Klass.	Veckoförtjänst.	Veckoafgift.
I.	Högst Fmk 5:00	14 penni
II.	Fmk 5:01—7:50	22 »
III.	» 7:51—11:00	30 »
IV.	» 11:01—17:00	44 »
V.	» 17:01—25:00	60 »
VI.	Mera än Fmk 25:00	80 »

I jordbruksarbete sysselsatta daglönare hänföres, oafsedt aflönningens belopp, män till II. och kvinnor till I. klassen.

In natura erhållna löneförmåner uppskattas enligt medelprisen å orten. Vid betings- och stycke-arbete skall veckoförtjänsten beräknas enligt den tid, som i regeln åtgär till utförandet af arbetet.

Frivilligt försäkrade erlägga sina försäkringsafgifter i den klass de själfva önska.

Vid *obligatorisk* försäkring erlägges försäkringsafgiften till hälften af arbetsgifvaren och till andra hälften af den försäkrade. Afgiften erlägges af arbetsgifvaren och må han från den försäkrades arbetslön afdraga dennes andel af afgiften. Den arbetsgifvare, hos hvilken den försäkrade under en kalendervecka först varit en hel dag i arbete, skall erlägga försäk-

ringsafgiften för den veckan, och bör vid fastställandet af försäkringsklassen den lön bemälda arbetsgifvare erlagt anses utgöra arbetsförtjänsten för veckan.

Önskar den försäkrade erlägga afgift i högre klass än den, till hvilken han hör, är han därtill berättigad. Arbetsgifvaren är emellertid icke af sådan orsak skyldig att erlägga förhöjdt belopp.

Vid *frivillig* försäkring erlägges försäkringsafgiften af den försäkrade ensam.

Arbetsgifvare skall för hvarje försäkrad, som under veckans lopp varit i hans arbete, å dennes försäkringskort fästa försäkringsmärke, motsvarande den åt honom erlagda lönen, såframt icke annan arbetsgifvare redan för samma vecka anbragt försäkringsmärke.

Försummar försäkringspliktig person att förse sig med försäkringskort, skall arbetsgifvaren på hans bekostnad anskaffa sådant.

Har försäkring vunnits på grund af *oriktiga* eller *falska uppgifter* af den försäkrade, vare försäkringen *ogiltig* och de erlagda försäkringsafgifterna tillfalle försäkringsanstalten. Har pension erhållits på grund af falska uppgifter, skola de erhållna pensionsbeloppen återbäras till försäkringsanstalten.

Öfverenskommelse, som afser att *till annan person öfverflytta* på grund af denna lag erhållen pensionsrätt eller pension, vare *ogiltig*. Ej heller må pension tagas i mät.

Detta kort återställdes

I.	× 14 p =	mk	p
II.	× 22 p =	mk	p
III.	× 30 p =	mk	p
IV.	× 44 p =	mk	p
V.	× 60 p =	mk	p
VI.	× 80 p =	mk	p
Summa		mk	p

Detta försäkringskort skall återställas till försäkringsanstalten senast _____

Försäkringsnämndens sigill.

Försäkringsnämndens föreståndare.